Tallinna Õpetajate Seminari

IX lend

1924–1930. a.

PEDAGOOGIKA
ARHIIVMUUSEUM
FOND K 9922

November 1985. a.
Tallinnas

PEM 9922
KK 30

Albumi koostajad:
Hilda Kesa
Henrik Aasamaa
Tehnilised abistajad:
Hella Jõerand
Elmi Hakik
Olga Katkas
Alice Poomann

Sisukord:

1. Seminari majad nr. 22 ja 31 lk. 1
2. Ülevaade Tallinna Õpet. Semin. IX lennu I kl. õppima asumisel 1924.a. sügisel lk. 2-4
3. Õpetajate nimekiri 1924-1930. a. lk. 5-7
4. Kooli algusest IX lennuni püsinud õpetajad lk. 8
5. Teatejooksu meeskond (võitis auhinna) lk. 9
6. A kl. lõpetajate nimekiri 1930. aastal lk. 10-12
7. A kl. iseloomustus lk. 13-15
8. A kl. õpilaste elulood lk. 16-52-53
9. Paul Rummo lk. 43-47.
10. Paul Rummo nimetatuks arumisel lk. 48-49-50
11. Pildid kooliajast (A kl.) lk. 54-59.
12. B kl. lõpetajate nimekiri lk. 60-62
13. B kl. pilt IV klassist 1928. a. lk. 63
14. B kl. iseloomustus lk. 64-69
15. H. Tasamaa meenutab B kl. lk. 70-71.
16. B kl. elulood lk. 72-87.
17. Pärast-koliaegsed ühiskiritused lk. 88-93.
18. Ülesseminari korraldusel 1983. a. lk 94-97
19. Lõpetusõhtu lk. 98-99.

1

Tallinna Õpetajate Seminari peahoone Vene tän. nr. 22. Siit saadeti välja 9 lendu aastatel 1922 kuni 1930.

2

Vene tän. nr. 31 majja paigutati 1925. a. sügisel seminari nooremad klassid. 1929. a. sügisest oli seal Tallinna Pedagoogiumi internaat ja alumisel korrusel kooli lilleäri.

Oluskorrast Tallinna Õpetajate Seminaris IX lenni esimesesse klassi õppima asumisel 1924 aasta sügisel

Eksamid Tallinna Õpetajate Seminari õpilaseks saamiseks toimusid IX lennule 1924. aasta kevadel Tallinnas Vene tänava nr. 22 majas – eesti keeles kirjalikult, matemaatika kirjalikult ja muusikaalases suuliselt.

150-st kandidaadist selekteeris eksam esimese klassi. Suve jooksul sai kool loa veel kevadistest eksamitegijatest valida õpilasi, kelledest komplekteeriti esimene B klass.

Alustasime 1924. a. sügisel õppimist direktor Hans Roosiga. 1. märtsist 1925. aastal määrati meile uus direktor – August Kuks, kellel oli tsaariaegne haridus ja kes rääkis eesti keelt minu vene ja Lõuna-Eesti aktsendiga. (näit. „praktika" asemel „prjätika"), mida dialektides vähekogenud Põhja-Eesti õpilased rõõrastavalt kuulasid ja omaks ei tahtnud võtta.

Demokraatliku vaimuga

Õpilased lemmasid taga direktor Hans Raosi. Niisuguses keskkonnas ei leidnud uus direktor eelsoodumust oma ametile. Pealegi ei pooldanud August Kuus seminare, vaid tegi kõik, et seminarid likvideeritaks ja avataks pedagoogiumid.

A. Kuusi avaldus haridusministrile 1925. a. „Julgen avaldada suurimat palvet Teile, herra minister, et sel aastal ei võetaks enam õpilasi seminari I klassi vastu."

Selle A. Kuusi palve avaldas Nikolai Kann „Päevalehes" 27. IV 1925. a. nr. 23.

Palve rahuldati; meie IX lend jäigi Tallinna Õpetajate Seminari viimaseks lennuks.

Õppisime oma seminaris 6 aastat. Et meil järgnevat klassi ei olnud, lahkusid meie koolist mõrga õppeedukusega õpilased. Igal aastal aga võeti meie ridade täienduseks eelnevatest kursustest õpilasi, kes millegi pärast oma lennust maha olid jäänud.

Seega lõpetas meist kooli 59 õpilast. (A kl. 29; B kl. 30) Lõputunnistuse andis välja Tallinna Õpetajate Seminar.

Kooli me lõpetasime, aga töökohti esimesel aastal saidiküsimused. Tööstasime algul asetäitjatena, mitte täisarv tundidega, mitmed olid vanemate kodus. Kelle vanemad olid majanduslikult kindlustatumad, astusid kõrgkooli. Sellist ajajärgust ongi pärit nõndanimetatud „õpetajate laadad", kus vallamajades õpetajate ametisse valimistel oli sorraga kümneid kohata õpetajaid.

Kuid me olime visad ja nüüd 1985. aastal tagasivaadet tehes, ilmneb, et vähesed meie hulgast on siirdunud teisele kaasaegsele tööle. Olles pensionil, tunneme endid praegugi pedagoogidena, kelles elab seminari vaim.

Oma esimest seminari-aastat meenutavad endised õpilased

Henrik Aasamaa ja
Hilda Kesa.

Õpetajate nimekiri,
kes olid õpetajateks Tallinna Õpetajate Seminaris 1924. – 1930. aastatel.

Arder, Aleksander. Häälesead.
Ass, Jaan. Aiatöö.
Brüller, Christjan. Matemaatika.
Engelberg, Rudolf. Teatrikunsti alused.
Grünberg, Arthur (hiljem Ardu Tarem) Võimlemine.
Helila, Johannes. Muusikateooria, koorilaul.
Idla, Ernst. Võimlemine. Sport.
Jahnenz, Axel. Saksa keele õpetamise metoodika
Kalkun, Julius (hiljem Kaljuvee) Loodusteadused.
Keller, Ellen (hiljem Nikiforoff) Inglise keel.
Kents, Jakob. Geograafia. Kosmograafia.
Kesend, Elise. Deklamatsioon.
Koort, Alfred. Pedagoogika ajalugu.
Kotkas, Amalie (hiljem ~~vahem~~ Mea Krimm) Inspektriiss. Saksa keel.
Kuks, August. Direktor. Psühholoogia. Loogika. Metoodika. Didaktika.
Kuusik, Timotheos. Eesti keele õpetamise metoodika.
Kõögendal, Ado. Keila pastor. Usuõpetus.
Laarman, Märt. Eesti keele grammatika. Maalikunstnik.
Linde Bernhard. Kirjanduse- ja teatrikriitika.
Luik, Alfred. Matemaatika.
Pärli, O. Matemaatika õpetamise metoodika.

Püümaa, Mait (hiljem Püümets) Arst. Hügieen.
Püümaa, Elfriede (hiljem Püümets) Naisvõimlemine.
Raudkats, Anna. Rahvatants. Võimlemine.
Raudsepp, Johan. Skulptor. Kujutav kunst.
Rossländer, Herman. Kolonel-leitnat. Kehaline kasvatus.
Roos, Hans. Direktor.
Romberg, Mortas (hiljem Rosmere) Majapidamine.
Rummo, Elli. Majapidamine.
Schieffner, Voldemar ~~Tiiter~~ Saksa keel.
Sepp, Paul. Maalikunstnik. Kalligraafia. Perspektiiv, joonistamine. Joonistamise õpetamise metoodika.
Silde-Michelson, Katarina. Proovitundide korraldus harjutuskoolis.
Sternfeld, Aleksander (hiljem Täheväli) Tallinna Jaani koguduse pastor.
Strobeb, Christjan. Viiulikunstnik Estonia teatri orkestrist.
Soo, Aurelie. Naiskäsitöö.
Tammaaid, Otto. Metallikunstnik. Meeskäsitöö.
Thal, Meeskäsitöö.
Trakman-Paltser, Aino. Eesti keel.
Vettik, Juudur. Professor Tallinna Konservatooriumist, Keelpillid. Sümfoonia orkester.
Visnapuu, Mathilde. Klaver.
Välbe, Mihkel. Tallinna Kolledži direktor, Ajalugu, Majandusteadus. Eesti Vabariigi põhiseadus.
Õunapuu, Agu? August Eesti keel.
Prommik, Leontiine, klaver

Meenutused nende õpetajate pedagoogikast on
IX TX lennu a-klassi õpilase H. Hasamaa teoses:
„Meenutusi Tallinna Õpetajate Seminari eluloost."

Seminari algpäevadel oli Väal 30 õpetajat. IX lennust olid neist jäänud:

1, Amalie Kotkas
2, Mathilde Visnapuu
3, Julius Kalkun-Kaljurand
4, Jakob Kents
5, Timotheus Kuusik
6, Mait Püümann-Püümets
7, Aima Raudkats
8, Mihkel Välbe
9, Anton Õunapuu

Tallinna Õpetajate Seminari teatejooksu meeskond, kes 13. V 1928. a. ümberlinna teatejooksus 10×500 m esikohale tuli, võites teistkordselt rändauhinna.

3

Võimlemisõpetaja Ernst Idla. FK 9922-3

Sportlased: Rudolf Oja IV b kl., Eduard Kleener VI a kl., Eduard Looman IV b kl., Viktor Kuriks IV a kl., Helmer Avesson IV a kl., Leonhard Marnot VI a kl., Vilhelm Baumann IV b kl., Alfred Kauber IV a kl., Osvald Tanvald IV b kl., Juhan Kull (kapten) VI a kl.

Pildistatud 23. V 1928. a. kooli aias.

Tallinna Õpetajate Seminari
IX lennu lõpetajate nimekiri 1930. a.
A kl.

1. Axsberg, Linda Richardi tr. s. 1908. a. Järvamaal, abielus Lelle.
2. Aru, Erna Tõnise tr. s. 1908 Läänemaal, Ellamaal.
3. Avesson, Helmer Johannese p. s. 1908. a. Tallinnas, hiljem Avasalu.
4. Blokman, Teodor Osvaldi p. s. 1910. a. Kärus, hiljem Tiit Maran.
5. Eheland, Leo Hansu p. s. 1909. a. Tallinnas.
6. Heinrichson, Heinrich Teodori p. 1909. a. Harjumaal, hiljem Henrik Aasamaa.
7. Hiis, Leeni Aadami tr. 1910. Läänemaal
8. Jürisson Linda Juhani tr. 1909. a. Harjumaal, abielus Kippar
9. Kaalep, Elvine Jüri tr. 1906 Harjumaal Triigi vallas.
10. Kaljuree, Vaike Juliuse tr. 1911. Tallinnas abielus Paduri.
11. Kolts, Otto Voldemari p. s. 1909. a. Tändras.
12. Krüva, Rosalie Juhani t. 1908. a. Harjumaal, hiljem Rosali Kaljusaar.

13. Kurisks, Viktor, Hansu p. s. 1911. a. Valgas.
14. Külaots, Marta Jüri t. s. 1910. a. Harjumaal; abielus Randkülla.
15. Laurimann, Elmar Juhani p. s. 1909. a. Harjumaal Valtus, hiljem Laurimaa.
16. Leht, Aino Gustavi tr. s. 1911. Järvamaal Kirnas.
17. Martjak, Paul Jaani p. 1899. a. Järvamaal.
18. Neimann, Hilda Augusti tr. s. 1908. a. Harjumaal Saue vallas, hiljem Kesa.
19. Pall, Amanda Hugo tr. s. 1907. a. Järvamaal, abielus Hallikajaka.
20. Promm Asta, Mardi tr. s. 1911. a. Harjumaal, Nehatu vallas.
21. Raud, Lilli Mihkli tr. 1908. a. Valtus Harjumaal, abielus Leppmets.
22. Ramm, Ilse Gustavi tr. s. 1909. Tallinnas, abielus Kaints.
23. Rosenbaum, Albert hiljem Rannus. Bol. nimekirjas. Bol. nimekirjas
24. Rennit, Salme Jaani tr. s. 1910. a. Kilingi-Nõmmel, abielus Talts.
25. Rist, Hermine Villemi t. s. 1907. a. Tallinnas, abielus Kaldre.

26. Rummo, Paul Matsi p. s. 1909. a.
Kehtnas Harjumaal.

27. Saalvere, Linda Jaani t. s. 1909. a.
Harjumaal, Kuusna vallas, abielus Kõiv

28. Sarjas, Leida Johannese tr. s. 1908. a.
Järvamaal; abielus Hein

29. Suga, Annette, Kustase tr. s. 1911. a.
Pallinnas.

30. Tõlpus, Elviine Rubeni tr. 1907. a.
Virumaal.

v – surnud, – 15 VII 1986. a.

Tallinna Õpetajate Seminari IX lennu a-klassi iseloomustus

Henrik Tasamaa

14. juuli 1985. a.

Ülesanne kooliklassi iseloomustust kirjutada nõuab klassi kvosseisu elementide — koolivendade ja koliõdede ja nende assotsieerumise kirjeldamist. Hinnates võimalusi, sain tulemuse et võin kõigepealt tõetruumad andmed enesest esitada, need on kõige tõesemalt omale tuntud.

Enne minu sündimist valitses meie rahvast monarhistlik diktatuur. Iga diktatuur teatavasti kehtestab teoreetilise aluse oma õigustamiseks ja see monarhistlik režiim saatiski vene sandarmid tirima minu isa, sest ta oli revolutsionäär, tema tapmiseks. Isa lipsas peitu, põgenes konspireeritult St. Peterburgi, sealt Soome, Tornio kaudu Rootsi, Inglismaale, USA-sse Michigani lähedale, kus raudkaevanduses kaevurina teenis rahararu. Kui ilmus amnestia, tõi naasis kodumaale ja ostis Raplas Lipstu külasse 27 ha talu. Enne pagendust ta oli abiellunud ilusa külatüdrukuga Rabiverest, nüüd siin talus sündisin mina.

Talu oli viletsas, alatoitlikus seisus, ta eelmine viljeleja oli siin jankrotistunud. Meil tuli kõik hooned ehitada ja söödaaas mitmekordistada.

Koolivaheajal sellel 27 hektaril ka mina jurisin kaasi ja Seppi, hoidsin atra vaol mättasel maakamaral, mis mitte kunagi varem ei olnud künnimaa. Kuid sellepärast oli minul nädalavahetustel Tallinna kaasa võtta kai rukkileib, võipakk ja astjast tükk soolaliha ning nädalaes rippuvat suitsusinki või ribi. Meil olid lambad, ema kudus täisvillasest Võngast musta kaleesi, nelja niit tarvitades musta-pruuni mustriga võsihalli ülikonnariide sügisel-kevadel kandmiseks, Rapla moerätsep Aun tegi ülikonnad. Küla-kingsepp tegi meie kodusest vasikа-

nahast saapad. Siiski, oma koolipõlve esimesse klassi, 6 aastat tagasi, olin pidanud minema isa tehtud karvaste pusteldega ja alles aasta enne seminari sissesaamist, 6-das klassis, olin saanud pikad püksid.

See on näide ühest seminaristiks saajast, kuid niisugune või varieeruv eluvõitlus nad kõik liitis uniformity uneks, kuue-aastaseks kooseluks — sellel korral seminari TX-ks, viimaseks lennuks, a-klassis.

TX-da lennu a-klass oli maarahvale omase ujeda, üksteisest lugupidava käitumisega. Paar linlast liitusid sellesse solidaarselt. A-klass oli valitud 150-ne eksamitegija hulgast, seegi oli neid omale teadmatult millegiga ühendav omadus, verbindende Moment. Nad olid elava käitumisega, jutustamise- ja argumenteerimise võimelised. Meie korraldasime ühise teadruse omandamise eesmärgil, nooremate klasside kooliaastatel, klassikoosolekuid, mis aitasid üksteise vaimseid kriteeriumeid tundma õppida, sellega leida üksteises koolivendi ja kooliõdesid. Meil ilmus käsikirjaline ajakiri „Vabal ajal", me olime üksteisele huvitavad, jutlesime jalutustel linna raagus alleedel kooliaastate sügiskuudel, käisime kevadeid otsimas, oleme üksteise kooludes külalised. Vahemärkusena, võrdlemiseks mul on andmeid mainida praegusaegse üksteisega halvasti sobiva, üksteist peksva ja mõnitava koolinoorsoo erinevust paljudest meie klassi omadustest.

Oma kultuurilovingu tahte rakendasid mitmed õpilased kooliprogrammist suuremale harrastusele, Helmer Avesson (praegu Avasalu) kujutavale kunstile, Vaike Kalkun (hiljem Kaljuvee, praegu Paduri) illuisutamisele, Johannes Liebicht trompetimängule, Valter Sturm (hiljem Tormis) tantsuorkestrile ja kirikumuusikale. Leidus rahva poliitilise teadruse kriitikavõimelisi analüüsijaid.

Me olime tantsuhimulised. Me tantsud olid šhimmi, fox-trott, tango, Viini valss, Boston valss (inglisvalss), aeglane fox, labajalavalss.

Tsatavaks mitte levitatud salajased kiindumused rikastasid õunetundega me lembejanuseid hingi. Koolitüdrukud laulsid:

„Kas võib tõesti
unustada
neidu keda
armastand ?"

Ja koolivennad laulsid sellepeale operettliku bravuuriga:

„Jah võib tõesti
unustada
neidu keda
armastand !"

40 16 A

Ilse Rammo

4 FK9922-4

Gustavi tütar, abielus Kaints, sünd. 1909. aastal Tallinnas, kus vanemad olid toidukaupluse omanikud, kauplus asukoht äärelinnas - Pärnu mnt. Oli seminaris väga kohusetruu õpilane, kogasiloidlikku käitumisega, kõige väiksem meie klassis, õrn. Täötas õpetajana Pärnu linnas, kus elab praegu pensionärina. Kaotis kunius edukate õpilaste hulka.

Salme Rennit

Jaani tütar, abiellus Talts, sünd. 1910. a. Pärit Kilingi-Nõmmelt. Salme oli jõulise kehaga, laia õlavööga. Päriliikult võis see olla eelsoodumuseks tema pojale Jaan Taltsile, kellest sai tõstespordi maailmameister.

5 FK 9922-5

16

15.08.1986

Avaldame kaastunnet töö-
kaaslasele Helle Palmile ema
LINDA-MIRALDA LELLE
surma puhul.
ETKVL Rajoonidevaheline
Tallinna Kaubanduslik Baas.
„Õhtu Leht"

6

FK 9922-6

Linda Aksberg

Richardi tütar, hiljem Randla, abielus Lelle, sünd. 1908. a. Järva-Jaanis. Kooli-ajal oli teatavat-lik tüdruk. Õppimises keskpärane. Pärast kooli lõpetamist töötas tagavara-õpetajana Järvamaa haridusosakonnas, hiljem õpetajana Kirna 6-kl. koolis. Abielus ja elab praegu pensionärina Pärnus. Kurdab halva tervise pärast. Surnud 11. aug. 1986. a.

Erna Aro

7

FK 9922-7

Põnise tütar, sünd. 1908. a. Ellamaal. Oli kõhn, ilus ja tundekülane tüdruk. Kooliõde Rank meenutab: oli olemiselt elavaloomuline,

igapäevases elus naiste maiivne, edevakene, kes meeldis väga meestele. Ei mäleta, et oleksin teda pärast kooli kohanud.

Õpetajana töötas vähe aega Läänemaal. Abiellus ja surè võrdlemisi noorelt Kodukandis.

Helmer Kressoon

Õiljem Arvasalu Johannese poeg, sünd. Harjumaal Kehtna vallas kooliõpetaja pojana.

8

FK 9922 - 8

Koolipõlves oli ilmse andekusega kujutavas-kunstis ja eelhäälidusega klaverimängus. Põhjaranniku õpetaja ollus maalis õlitehnikas merevanna maastikke, — natuurmorte.

Punaarmee maasnisel emigreerus Rootsi, kus loov-kunstnikuna on viljakas maalimises ja graafikas. H. Hasamaa meenutab: Rootsist minule

18

Helmer Aavasalu (end. Avesson) loomingust graafika 1983. a.

729

1533

"Olivträd" Tuschteckning av Helmer Avasalu

Tervist. kallis Koolivend!
Kaardi sinult sain aastarahet-usel. Sellel avaldad soovi, et kirjutaktin natuke ennast elust ja käekäigust, mida saaksid kasutada Tallinna Õpet. Seminari mulle lennu kohta karakteristika koostise jaoks. Mida ma võiksin selle kirjutada? Mõtlesin ka oma elukohta käesolle kirjutada, arvan, et kellaks tuleb minusta, kuna need on nii lühikesed, võtavad. Olgu selle nii! Olen sündinud Hartna v. Kool-õpetaja perena. Õppisin kohtna, Kalju Keskklassis, ses algkoolis, mille lõp. järele astusin 1934 Tall. Õp. Seminari. Selle kooli lõpetamise järele sain kooli õpetaja koha Kalja-Lasi Algkooli, kus töötasin 11. kuud. Sõjast Kuuvest kahemõist olin Saaremaa kooli juhataja Oesri 1944 a. sügiseni, mil põgenesin Saare kaudu Rootsi. Saaremaal olen õppinud mitmel alal. Olin metsatöö-l, ca poolaastat kus aastain Scania õlletehases, kus töötasin 28 a. Olen käsitsenud 10 a. eesti käsitöökoolis õpetajana mängitud puitus. Eesti kirjeka seemala Tammelehel, joonistus, reeglaõpetööd, aniline jpm. ruumi, naatsiaalsele j. n. e. Selg-ajalt olen tegenud ka illustratsioone ajakirjadele ja raamatutele, õppinud kursustel keraamika graafika maalimist. Kuulen Rootsi kunstnike (katalogs) ühingusse ja töötan graafikuna ja ekslibristina kuulun ka Eesti kunstnike ühingusse. Kaasan olnud paljudel näitustel, nihästi Rootsis. Peen ka eesti raamatuid, viimane näitas, kus olin ka kaasas, toimus Arnabrückis. S. Saksamaal.
Terviban Helmer
Södertälje, 11. 3. 84

Helmer Avasalu (ind. Avesson) loomingust graafika 1983. a.

X 22
11 33

saadetud kirjades on ta kirjeldanud oma igaaastaseid kaug-matkasid Hispaaniasse ja Aafrikasse. Arvasalu loomingu on kaine, impressionistlikus stiilis. Praegusel ajal temalt minule Rootsist saadetud graafika on neorealistlik. Ta on Rootsi kunstnike kataloogis ja Eesti kunstnike ühingu liige.

FK 9922-9

9

Teodor Blomman, hiljem Tiit Maran Osvaldi poeg sünd. 1910. aastal, vaeslaps Kärust. Oma üleskasvamise-ajast meenutas mälestuspilte — „Kärus olid kõrged, tihedad ja pimedad metsad. Kuna päikesekiired seal maapinnale ei ulatunud." Oli vaikne, enesesse tõmbunud. Koolitas püüdlikult oma tenoritämbrit. Laulis „Estoonia" operikaarist. Oma suutis teda kooliajal ravalt taita ja riietada. Sai seminari lõpetamise järel Tallinna õpetajakoha ja oli 1940. a.

järg lk 20

Piit Marani

edasisest käekäigust...

Väljavõte Ü. Koit „Mineviku varjud" 1986. a. lk. 94 ja 95.

24. sept. 1941. a. teatas Toomkoguduse õpetaja Rein Uhke konstaabel Artur Järvistele, et endine Tallinna linna haridusasekonna juhataja Piit Maran, kelle perekond evakueerus Nõukogude Liitu, on arvatavasti elus ja varjab ennast kas Tallinnas või Tallinna läheduses. Rein Uhke sai selle teate ühelt oma tuttavalt ja see omakorda kolleltsi proua Tultsilt, kes elas Piit Maraniga ühes majas Rana tn. 30.

Politiline politsei asus kohe jälgi ajama. Esmajoones keskendati üle Piit Marani lähemad kaastöölised: endine Tallinna linna koolivalitsuse juhataja Jakob Kents ning asutuse ametnikud ökonomist Arthur Kuusmann ja raamatupidaja Elviine Brandt.

Nende isikute seletuste alusel koostas politseiametnik A. Mardi oma ülemusele, Tallinna - Harju Prefektuurile, poliitilise politsei juhile E. Viiksile kirjaliku ettekande, millest loeme: „Piit Maran, endise nimega Theodor Osvaldi p. Blockmann (sünd. 26. 12. 1910.) eestlane, abielus, lõpetanud Tallinna

Õpetajate Seminari, elukutselt kooliõpetaja. Piit Maran töötas töötas enne juunipööret Väänа * lastekodu juhatajana ning Tallinna 8. algkooli õpetajana. Bolševike ajal määrati ta Tallinna linna haridusosakonna juhatajaks. Pärast sõja purkseniist lahkus Tallinnast ja kadus nii-öelda põranda alla. Augustis sai Elviine Brandtoma ülemuselt Piit Maranilt kirja, milles viimane palus maha müüa tema korteri-sisustus. ja saadud raha saata tema abikaasale, kes oli siirdunud Võrukogude Liitu. Ebaõigete andmete järgi varjas Maran ennast Setvaldis. Kontrollimisel selgus aga, et see teade ei vastanud tõele. Kus Maran end varjab, seda tunnistajad ei tea."

Ettekande käte saamud, andis E. Viks oma ametkonnale käsu alustada kohe Piit Marani otsimist. Jäljed viisid Rüsipuse lastekodusse, sealt läheduses asuvasse Selja külla järveotsa talu, siis Raplasse ja lõpuks Kohilasse, perekond Köönbergi juurde, kus ta 3. novembril Kohalikus Omakaitse poolt vahistati.

---

* Väänas polnud lastekodu. Küll oli lastekodu (ja on praegugi) Murastes, mis asub Väänа vallas.

Mare

Järgmisel päeval saatsid omakaitselased Saksa julgeolekupolitseile kirja, milles lõpul öeldakse: „Tüt Maran kui kommunistliku tegelase tabamise eest lubati maksta 3000.– rubla. Palume see summa ülekanda Kohila Omakaitse nimele väljajagamiseks haaranguist osavõtjale." Marani jälitamise ja kinnivõtmise operatsiooni juhatas liipnik Helmuth Talts.

Tüt Maran paigutati Tallinna Keskvanglasse 4. nov. Järgmisel päeval kuulas tema üle politseilise politsei assistent A. Rikk. Ülekuulamisprotokoll on lühike. Selles konstateeritakse, et Tüt Maran oli

> partei liikmekandidaat,
> saatis oma perekonna Venemaale
> kavatses koos Nõukogude Armee väeosadega ka ise minna tagalasse,
> juhtis riigilaenude tellimisaktsiooni,
> püüdis koolinoori kasvatada kommunistlikus vaimus.

Sellega oli juurdlus lõppenud. 21. novembril 1941. aastal mõisteti Tüt Maran surma ja lasti samal päeval maha.

Tiit Maran - Ü. Klait „Minevika varjud" katkendi täpsustamiseks ja täiendamiseks, T. Marani - Hell Marani parandused ja täiendused. (Hell Maran - Tiit Marani abikaasa!

Pärast Tall. Õpet. Seminari lõpetamist töötas Tiit Maran õpetajana Tallinna 25. ja 5. algkoolis. Suvevaheaegadel oli ta Tallinna laste suvekoloonia juhataja Väänas. Õpetaja kohalt lahkus ta vastava seaduse kohaselt, mis ei lubanud mõlemaid abikaasasid üheaegselt õpetajateks (töötajateks).

Mina jäin õpetajaks, Tiit aga astus konservatooriumi õppima laulmist. Ta leidis tööd lauljana „Estonia" teatri ooperikooris. Samal ajal õppis ta ka Tallinna Töölisteatri õppestuudios.

1940. a. konservatooriumi lõpetamise eel asus ta tööle Tallinna linna haridusosakonna juhatajana.

27. mai 1986. a.
Hell Maran (allkiri)

T. Maran konservatooriumi õpilasena 1940. a.

11

19e
5

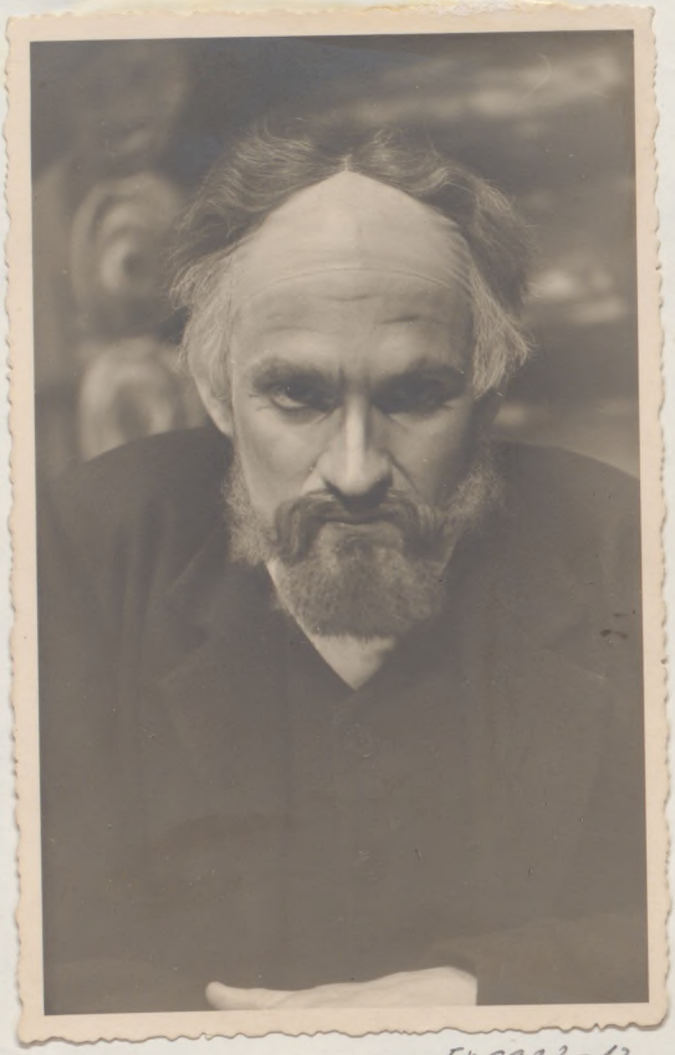

12

FK 9922-12

Frit Marani Tööliste aatri Õppestuudio lõpetamise diplomitöö „Vidriku paarun" i osas.

21. juuni revolutsiooni järel Tallinna Linnavalitsuse liige – linna hariduso. osakonna juhataja, kommunistliku partei liige.

Suure Isamaasõja puhkemise ajal 21. juunil 1941. a. ei evakueeru-nud, vaid jäi Eestisse. Kus kadus.

Leo Eheland

10

FK 9922-10

Hansu poeg, sünd. 1909. aastal, Tallinnast. Oli klassis hea õppe-edu-kusega, kaasõpilastega seltsiv ja sõbralik, temperamentlik. Tuli meie kooli 3 aastat hil-jem. Ülaruldasena omas erineva värvuse-ga silmade vikerkes-tad.

Suri varsti pärast seminari lõpetamist, ruuldavasti tuber-kuloosi.

Heinrich Heinrichson (hiljem Rasamaa)

järjekindel kiindumus kujutava kunsti loomisde (maal, graafika, puugravüür) algas seminari tulekust ja on pidevalt püsinud elueag.

Seminari lõpetamise järele, peale õpetajakutseks nõutavaid praktikaaastaid astus Tartu Ülikooli Matemaatika-Loodusteaduskonda, mille lõpetas 1941. aastal, samal ajal teenides elatist teaduslikku tööga.

Sõjajärgsel ajal teostanud sama teaduskonna õppetööd — praktikume ja loenguid 12 aastat järgmiselt:

Praktikumid agronoomia üliõpilastele
" bioloogia "
" veterinaaria "
" geograafia "
" farmaatsia "
" geoloogia "
Loengud bioloogia "
" geograafia "

järgnevad 15 aastat oli uurimistööde kaastööline Eesti Maaviljeluse ja Maaparanduse Teadusliku Uurimise Instituudis,

järgnevad 3 aastat oli Saku Õllevabrikus tööline (kääritaja) ja praegu, alates 1980. aastast Tallinna Keemia-ja Farmaatsiatehases transporditööline. Abielus. Naine agronoom (EPA diplom) Tütar muusika õpilane klaveri erialal.

Fotod lk.

POSTKAART

Käesolev pilt tahab olla väikene mälestus mu sõbra Heinrich Heinrichsonile. Saa Vabbe II sees!

Sõber Paul Rummo

Tallinn 25/I/25

„Odamehe“ postkaart nr. 11.
K. Mägi: Ado Vabbe.

ADO VABBE

13

FK3922 - 13

Heinrich Heinrichson (hiljem Rasamaa) Tallinna Õpetajate Seminari V a klassis 1929. a. kevadel.
Reproduktsioonpildistus.

14

FK3922 - 14

Heinrich Heinrichson (hiljem Rasamaa) Tallinna Õpetajate Seminari IX lennu abiturient 1930. a.
Reproduktsioonpildistus.

ek 22a, 22b

Kolm fotot:
H. Aasamaa ekspeditsioonil Ala-Tau mägedes.

FK 9922-15
15

Henrik Aasamaa, kuuenda ekspeditsioon Ala-Tau mägedes 25. V. 1971. a.

FK 9922-16
16

H. Aasamaa oma kolmanda ekspeditsioon kuuenda ekspeditsioon Ala-Tau mägedes 29. V. 1971.

FK 9922-17
17

Henrik Aasamaa kuuenda ekspeditsioon Ala-Tau mägedes 25. V. 1971.

Leeni Hüs

FK 9922-18 18

Adami tütar, sünd. 1910. aastal. Oli suhtlemises humoorikas väikesekasvuline tüdruk. Pärit Läänemaalt. Tal oli tädi USA-s, kes teda materjaalselt toetas. Ta vanemad olidkesmise jõu kusega talupidajad. Leeni kümnes tädisse ja inglise keelde ning pärast kooli lõpetamist sõitis USA-sse, kus on praegugi.

Linda Jürisson

FK 9922-19 19

Abielus Kippar, Juhani tütar, sünd. 1909. a. Harjumaal Kuusalu kihelkonnas Kiiu vallas Valkla külas. Koolipõlves oli hea naerusuine tüdruk. Töötas Harjumaal Neeme 6-kl. koolis. Abiellus

koolivennaga, kes oli meeskäsitöö eriala-õpetaja. Töötasid koos Kolovere (Kolovere) eri-internaatkoolis, Raiküla ja Kose-Uuemõisa lastekodus, hiljem Laukna ja Kabala 8-kl. koolis. Linda, olles väga muusikaalne, viljeles lastekooridega, tuli laulupidustlustel esikohtadele. Oli koorijuhiks ja näiteringi organisaatoriks kohalikus rahvamajas. Kaalis oli propukaarne ja armastatud õpetaja.

Autasustatud mitmete aukirjadega.

Elvine Kaalep.

Juuri tr. sünd. 1906. a Pärgi vallas Harjumaal. Oli blond ja käharpealine, tagasihoidlik ja hea iseloomuga tüdruk. Kaaliõde H. Neimann meenutab: Ta oli vaeslaps, kelle vanemad, varakult surnud. Elas õe juures kitsastes oludes. Juurel töötas koolilaias. Õpetajana töötas Saaremaal, kus abiellus misjonäriga ja sõitis koos abikaasaga Lõuna-Aafrikasse.

FK9922-20

20

Vaike Kaljuvee

21

FK 9922-21

Juliuse tr. abielus Paduri, sünd. 1911. a. Algkoolis käis Tallinnas. Seminaris olles ilmutas suurt kiundumist sporti - oleles spordikollektiivides. Pärast seminari lõpetamist täötas praktikaaasta Tartu 6-kl. algkoolis. ja saavutas algkooliõpetajakutse. Vaike on meie õpetaja J. Kaljuvee tütar ja meie lennust kõige noorem.

Pärast Seminari lõpetamist õppis Tallinnas Kodumajandus-tehnikumis. Kahe aasta pärast andis Tallinnas pedagoogiumi juures Keskkooli kodumajandus- kooli õpetaja kutse saamiseks eksami. Praktiseeris kodunduse alal Ingeismaal. Töötas õpetajana kaldes 1941. a.

Astus Tartu Ülikooli kehakultuuriosakonda, mille lõpetas 1954. a. Seejärel töötas „Dünamos" ja laste-spordikoolis treenerina.

Armastatud treeneritäöga tegeleb veel praegugi.

Vaike on NSVL ilu-uisklemis-tšempion ja ENSV esimene ilu-uisklemisk.-tšempion. Teda on austatud ENSV Ülem-Nõukogu audiplomiga, on teeneline treener.

Sportlaste pere on ta lugupeetud, keda austatakse.

Otto Kolts

22

FK 9922-22

Valdemari poeg sünd. 1909. a. Vändras, on klaasivabriku tööline poeg.

Pärast seminari lõpetamist töötas osalise noormusega Prantsuse Lütseumis Tallinnas, kust siirdus sõjaväkke.

Siis töötas Järvamaal Käru algkoolis ja hiljem Viljandimaal Kirivere 6-kl. kooli-juhatajana. Töötamud kütkemat aega mitmetes koolides. Haigestus kopsupõletikku, millele järgnes tuberkuloosi-ellne olukord. Pideva koha sai Viljandi rajoonis Saarepera 7-kl. kooli õpetajana ja direktorina, kust siirdus 1967. a. pensionile. Pensionile lisa teenimiseks töötas Viljandi MEK-s, Jõmeja ala psühho-neuroloogia haiglas, tuletiku vabrikus, Viljandis miilitsas ja kommunaalkombinaadis. Oma hinges hoiab ta seminaristide poole.

Rosalie Kiiva

23

FK 9922 - 23

Juhani tüdar, hilgem Kaljusaar, sündis 1908. aastal Harjumaal Kehatu mõisas sepa tütrena. Oli head kasvu neiu. Omas suured silmad ja tugevad kulmud. Oli nõudlik enese ja ümbruse suhtes. Kord, see oli mitu aastat pärast ühist seminari lõpetamist, kohtasin teda Viru tänaval fontääride kohal, lausus ta mulle: „Su näos on palju targemaks läinud." meenutas koolivend H. Henrichson.

Tema elufilosoofia kannab võimsalt altruistlik eetiline printsiip, mida on siiga ka endastmõistetava paratamatusega rakendamud oma töökohta del. Ta väärib ühiskonna austust ja tänu.

Põõtas algne Tallinnas algkoolis. Siis Harjumaa Habaksti algkoolis. Lõpuks Tallinna 29. Keskkoolis algklasside õpetajana, kust siirdus pensionile. Koolis mälestatakse teda tänaseni kui tublit ja kohusetruud õpetajat.

Viktor Kuriks

Hansu poeg, sünd. 1911. a. Järvamaal Anna Purdi algkooli juhataja pojana. Temale oli omane korralikust perekonnast päritolu omapära. Kogu kooli-aja oli ta A kl. klassivanem. Meil kutsusime teda „vallavanemaks". Omas kääd organisaatori võimed kooli ajal, nii ka pärast kooli.

ERM 9922-24

Pärast seminari lõpetamist täätas õpetaja-ametis Virumaal ja pärast 1940. a. 21. juuni revolutsiooni oli sääl koolide inspektor. Ysa, Purdi algkooli juhataja, Tapeti saksa okupatsiooni ajal 1941. a..

Viktor Kuriks lahkus Eestist Punaarmee tagasitulekul, emigreerus USA-sse. Olnud seal mitmetes töödes ja lõpuks restoranis joonestajana, mis oli „arvestatav elukutse" — nagu ta koolivenna Heinrichsonile postkaardil Floridast kirjutas. Oli USA eestlaste hulgas populaarne näitlejana, ühtlasi hea organisaatorina.

PYRAMID
OR TRIANGLE
ROUND
HEART OR
TRIANGLE

EPAM/K 9922

30a

Keisri-pilt

A-klassi Vallavanemast

1974

Kui ei mahu „aalpommi", lõika väiksemaks!

V.

30 b

„Punane Täht"
nr. 44
13.10.85

VIKTOR KURIKS

Mälestame Muuga kooli kunagist südamlikku juhatajat ja avaldame kaastunnet omastele.

Muuga kooli endised õpilased, õpetajad, sugulased, sõbrad.

25

FK 9922-25

Armas kav. Elmi!

1935 a. augusti esimene pühapäev on IX-da laine päev.

Unustagem siis kõik ameti- perekonna- ja isiklikud mured ning kogunegem, et üle viie töö- ja mure- aasta olla jälle kord muretu kooli- plika - poisa -- vahetada muljeid ja kõvendada sidemeid.

Kogunegem V e n e tn. 22 juba laupäeval, 3 augus.k.a. kell 12,00, et pidada nõu 3 aug. õhtu ja 4 aug. veetmiseks.

Muugas, 16 VII.1935 a. Kuus.

Ka pärast kooli täitis Viktor oma klassivanema ülesandeid. 1924. a. sügisest 1930. a. kevadine. Olid meile tubli „vallavanem"!

Marta Külaots

abielus Randviiüla, jüri tüttar, sünd. 1910. a. Harjumaal. Oli rõõmsameelne, mis tuju nakatas, meeldivalt seltsiv. Pärast kooli töötas algul Läänemaal. Siis õpetajana Järvamaal Seidla 6-kl. koolis, siis Lehtse 6-kl. koolis, viimased 9 aastat õppeala-juhatajana. Töötas hästi. Tema tööga oldi väga rahul. Et ta oli muusikaalne ja joonistas hästi, siis tegeles kooli-orkestriga ja kunstiringidega. Pääle selle oli andekas pedagoog, kes osgas oma tunnid huvitavalt koostada. Kaasõpetajatega sobis hästi.

Ta abikaas oli laevakapten. Kui Nõukogude valitsus oma välisvetes viibivad laevad kodusadamasse kutsus, ei naasnud kapten ja jäi USA-sse. Marta kasvatas üksi tütart ja leinas kuni surmani oma puuduvad abielu. Marta on maetud Ambla kalmistule.

FK 9922-26

26

Elmar Laurimann

27

FK 9922-27

Juhani poeg sünd 1909. aastal Rapla vallas Valtus. Oli püsivalt korralik õpilane. Matemaatika õpetaja Alfred Luik lausus sageli temale: „Ilus poiss!" mis oli kompliment priima oskamise eest, aga familjaarselt ka pressitud ülikonna, hoolitsetud särkide, lipsude ja täpselt kammitud lahtiga juuste eest. Ta polnud vallatu. Oli distsiplliinis välja-peetud, tõsine ja vähese jutuga. Siin fotoportree pöördel on tema autograaf: „Ärgem unustagem eluideaale!" Elmar 28.II 1930.a."

Kuuldavasti oli ta mingis noorte organisatsiooni koosseisus, kõneldakse, et „Hitler Jugend" ja arvatavasti sõja ajal Võrus Punaarmee naasmisel surmatud.

Foto kaoliõe Hilda Neimanniga lk. 36.

28

FK 9922-28

Aino Leht

Gustavi tütar, sünd. 1911. aastal Harjumaal Kuusalus. Ta isa oli Kiiu 6-kl. algkooli juhataja. Õpetajaks oli ema isa juures Kiiu 6-kl. Koolis. Oli elavaloomeline. Õppimises raskusi polnud, väga muusikaalne. Mängis edukalt klaverit. Aiellus sohalikku vet-arstiga. Punaarmeenaasmisel emigreerus Rootsi. Seal surnud.

Paul Martjak

29

FK 9922-29

Jaani poeg, sünd 1899. aastal järvamaal. Lülus IX lennuga viimasel aastal, et taotleda õpetajakutset. Oli primaarsest koosseisust 10 aastat vanem. Käis seminaris oma naise ja laste perekonnast. Lõpetas kooli koos statsionaariga. Sai õpetajakutse.

Töötas Järvamaal Sargvere 6-kl. koolis. Siis vahetasid kohad Kirna 6-kl. koolijuhatajaga Paide rajoonis. Kirnal töötas õpetajana Pauli naine.

Kirna 6-kl. koolist ta arkiveeriti ja jäi sest ajast kadunuks. Ühtjem oli Pauli naisel koolitöös mehe pärast arusaamatusi, kas lahkus koolitööst.

Õpetajana oli Paul Martjak tubli ja meeldis omal kohal, keda mälestatakse praeguji koha peal.

Hilda Neimann

abielus Kesa

Augusti tr. Sündisin 1908.a. Saue vallas. Mu isa oli mõisa- ja külasepp. Kui toimus agraar-reform ja mõisamaad mõisatöötajate vahel jagati, võttis isa endale asundustalu.

Lõpetasin seminari 1930.a. Algul viidi lat töökohta ei saanud. Olin 2 aastat asetäitja-õpetajana Harjumaal. Koha sain Lehmja 6-kl. koolis. Abielusin Vasalemma 6-kl. algkooli juhatajaga. Kuna sel ajal kehtis määrus, et mõlemad abielupaarid ei võinud korraga olla riigiteenistuses, kuulusin vabastamisele. Pärast poole anti mulle 4 nädalatunndi – tütarlaste võimlemist ja käsitööd pidi andma naisõpetaja.

FK 9922-30

30

FK9922-31

FK9922-32

31

FK9922-33

32

Koolivend Elmar Laurimaan ja Hilda Naiman.

Hilda Naiman, abielus Kesa, Augusti t., 1908, Harjumaalt Jõgisoo mõisa sepa tütar.

Koolipõlves sirge, sale, meelde jäänud keha ümber pingul tumepunase villase kleidiga, elava iseloomuga, naerusuine ja jutukas. Prillidega.

Seminari lõpetamise järele, nagu ta meenutab, tundis hinges kutset tegutsemisse ja ellu: „Meri oli põlvini."

Lõpetanud Õpetajate Instituudi kirjanduse erialal.

Olnud õpetaja, koolidirektor

Pälvinud valitsuse autasusid, nende hulgas Tööpunaslipu ordeni.

Siinkaasas on temalt curriculum vitae originaal.

Alates 1940.a. töötasin kuni pensionile minekuni 1964.a. õpetajana Harjumaal Pahkla, Hageri Vihterpalu ja direktorina Padise 6-kl. koolides ja Raikküla lastekodus.

Koolitöös on mind autasustatud „Töö-punalipu" ordeniga, „Lenini medaliga", „Haridustöö eesrindlase" märgiga ja mitmete rajooni ja külanõukogu aukirjadega.

Nõukogude koolis õpetades (eriti alg.aastail) tundsin teadmistes mitmeti ebakindlust. 1953.a. astusin Tartu Õpetajate Instituuti eesti keele ja kirjanduse osakonda, mille lõpetasin 1956.a.

Instituudis õppimine laiendas palju vana ja andis uusi teadmisi. Palju olid muutunud keele-normid. Uuest seisukohast tuli õppida ajalugu, geograafiat, muutus kirjandus-programm. Täiesti uus oli laste laulukava.

Koolivälises töös tegelesin rahvamajas laulu-ansamblitega ja rahvatantsu-rühmadega. Olin kogu aeg rahvakohtu kaasistuja.

Nüüd tagasi vaadates mõistan, et seminar valmistas ette suurepäraseid õpetajaid, kes olid võimelised 8-kl. piires õpetama kõiki aineid ja õpetasid ka.

Oleme praegusest jäänud seminaristideks – pedagogideks.

Amanda Pall

33

FK 9922-34

abielus Hallikojaka, Hugo tütar, sünd. 1907. aastal Järvamaal Esnas. Pärast seminari lõpetamist töötas Järvamaal Roosna-Alliksal 6-kl. koolis, kust siirdus pensionile - oli esimene ja viimane töökoht. Õpetas koolis peamiselt eesti keelt, milles saavutas ületamatuid tunnustust. Tema inspektor, kes teda koolis inspekteeris, iseloomustas teda kui väga head eesti keele õpetajat, toredat kolleegi ja lugupeetud inimest. Oli abielus kohaliku teemeistriga. Ta 2 last olid mõlemad kõrghariduse ega.

Haigestus äkijaga. Haigus arenes nii kaugele, et pidi mõneraas-küürus-käima, pärast kaotas liikumis-võimaluse. Oli suurte valudega Loksa haiglas, kus tütar Ulve oli arstiks. Arvati, et pöördes vere-vähki. Suri Loksa haiglas 6. apr. 1977. aastal.

Matti Järva-Jaani kalmistule.

Asta Pomm

Mardi tr. sünd. 1911. aastal Harjumaal Nehatu vallas. Koolis oli keskmise õppeedukusega, seltsiv ja rõõmsameelne tüdruk. Viimasel õppeveerandil jäätis ta mõned eksamid vahele ja lõpetas seminari meist hiljem. Punaarmee naasmisel Eesti emigreerus Kanadasse. Seal surnud.

34

FK 9922-35

Lilli Raud

Mihkli tr. abielus Leppmets sünd. 1908. a. Rapla vallas Valtus. Majanduslikult suutis vaevalt koolis püsida. Tema iseloomus ilmnes kindlust ja lõpuni pääsematust, vaprat eksistentsi ja tõsist isiklust. Koolikooris laulis võimsat kontraalti ründava sugestiivsusega, forte ja võimeka ekspressiooniga. Oli kaua-aegne Prangli saare kooliõpetaja. Punaarmee naasmisel emigreerus Rootsi; seal surnud. Rootsist tulnud kirjades kajastub martüürium viletsa tervisega. Omas Rootsi valitsuse majandusabi.

35

FK 9922-36

Kaolis oli Salme tagasihoidliku käitumisega ja hea õppe-edukusega tüdruk. Suhtles peamiselt oma pinginaabriga. Pärast-kooliaegsetest klassi korraldulekutest osa ei võtnud. Töötas Pärnumaal Metsapoole koolis. Abielus kohaliku agronoomi-haridusega noormehega, kes pärast ENSV-s sovhooside ja kolhooside moodustamist oli Audru sovhoosis agronoomiks. Salme siirdus koos temaga Audrusse, kus asus tööle "karjafarmis.

Perekonnas on 6 last, kelledele vanemad oma töökusega jõudsid anda kõrg-hariduse.

Hermine Rist

FK 9982-37 36

Villemi tütar, abielus Kaldre, sünd. 1907. a. Tallinnas raudteetehase töölise tütrena.

Oli brünett, elavaloomuline Tallinna tütarlaps, kus elab veel praegugi.

Tema triigitud lumesinine kleit ja vormipõll tärgeldatud mustast riidest näitasid, et Härmi oli pärit koolsa ema juurest.

Pärast seminari lõpetamist ta õpetaja kohta ei saanud. Sai aga kodukooli-

PUUDUV LEHEKÜLG

õpetaja koha, kus valmistaxsketle I kl. Õpilast sisseastumiseks Vesthalmi eragümnaasiumi. Peagi liitus teine õpilane sama eesmärgiga. Kool oli registreeritud haridusministeeriumis kodu-koolina. Kevadel sooritasid mõlemad poisid hästi vastavad katsed ja said I kl. lõpetamise kohta tunnistuse. See kodukooli-aasta arvestati ta praktika-aastaks ja Härmile anti välja 6-kl algkooli katsetunnistus. Kodu-koolides töötas ta 10 aastat.

1940. aastal läks tööle Tallinna Linnavalitsusse, raamatupidamisse. 1941. aastal muudeti asutus Tallinna Taidurraamatuks, kus töötas raamatupidamises 25 aastat. Siis töötas ETKVL süsteemis kuni 1973. a. pensionile minekuni.

Oma vaba aja pühendas laulmisele, lauldes laulukooris. (Omas heatämbrilise sopranit). Kukkus õnnetult, murdis reielun-kaela. Operatsioon ei andnud oodatud tulemusi. Praegu liigub raevaliselt karkude abil.

Meie seminari asjade vastu tunneb Härmi veel praegugi huvi.

Elab pensionärina Tallinnas.

Paul Rummo

Katsi poeg, sünd. 1909. aastal Harjumaal Kehtna vallas. Kooliõde Raesalie Kaljusaar meenutab: Koolipõlves avaldus tal kündumus ilukirjandusesse ja ta publitsistikasse. Peale seminari lõpetamist oli Eesti Haridusliidus konsultant. Algul oli asetäitjaks-õpetajaks Harjumaal siis õpetajaks Viljandis.

37

FK 7922 - 38

On Eestis nimekas kirjanik, ENSV teeneline kunstitegelane 1952. a. ja ENSV Ülemnõukogu esimese koosseisu saadik. Oli 1938.–40. a. lasteajakirja „Meie Kodumaa" toimetaja. 1940–1941. a. juhtivail ametkohtadel kultuuri- ja hariduse alal. Suure Isamaasõja ajal ENSV Riiklike Kunstiansamblite dramaturg. Oli abielus oma kooliõe Tiiu Elleriga. Kaoliõde Hilda Neimann meenutab: „Kohtasin Tallinnas Harjut tänaval Tiiut, kes lausa „sõras". Ta kuulnud raadios Pauli esinemist – esimene teade Paulist pärast evakueerimist. Teda katsunud naaber sala-raadiokeelamisele.

Oli me mõlemad väga röömsad.

Paul Rummo kuulus mitmesse kirjanduslikku-kultuuri-organisatsiooni. Suure Isamaasõja lagalas oli ta väga viljakas, viljeledes mitmeid žanreid:

1) luuletusi
2) näidendeid
3) jutustusi
4) ooperilibretosid
5) publitsistikat j. m.

Pauli luuletusi kannab rööm Eesti ühendamisest Nõukogude Liiduga ja võitlus kommunistliku partei eest. Neid on hea lugeda, eriti meil, tema klassikaaskastel. Mitmed tema luuletused on viisistatud – õpilaste laulud. Nukkraks aga teeb meele 1969. a. ilmunud „Katkend lõng" – valikkogu, mis on pühendatud ta autoõnnetusel hukkunud abikaasa Tiiu Elleri-Rummo mälestusele, kes oli meie kooliõde seminarist.

Kirjandusteadlasena on Paul Rummo teinud palju põhjalikke uurimusi („Mitme laulu lood"), jäädvustanud vanema põlvkonna kirjanike elu ja tegevust. Paul röömustas väga, kui talle haigevoodisse ulatati raamat Marie Underist, mis jäi tema viimaseks raamatuks. Paul Rummo suri 28. märtsil 1981. a.

Paul, meie lend on Sinule uhke...
aga kahjuks mälestusele...

Suured on Paul Rummo teened mitme-
suguste kirjanduslike essee- ja ülevaate-
väljaannetes. Ta on uuesti esile tõstnud
vanema põlvkonna kirjanikke, kes on
mingisugustel põhjustel unarusesse jäänud.

Paul Rummo poeemid on jäänud
juhtkohale eesti poeemi omaaegses arengus.
Tema publitsistikaraamat on tõsihumanist-
like kultuurihoolde publitsistikas – „Turistina
seitsmendas suuraiigis."

Paul Rummo surmaga kaotas eesti
kirjandus viljaka ja aktiivse kirjaniku.

Paul Rummo teoseid:

Luuletuskogud:
1, Võitlev kodumaa 1946.
2, Rahva võim 1950
3, Prolaog ja poeemid 1961
4, Katkukülvajad 1952
5, Veere kivi 1955
6, Katkemud lõng 1969

Lasteraamatud:
1, Käskjalg Kalle 1943
2, Volga-Don 1953
3, Kiri Tallinnast 1955

Näidendid:
1, Pruun kate 1943
2, Võitluse tee 1950

Ooperi-libretod:
1, Tasuleegid 1945
2, Vabaduse laulik 1950
3 Käsikäes (kaasautorina)

Kirjandusteoste autor:
1, Eesti luule antoloogia I- ja II osa kaasautor. 1955
2, Eesti luule 1966
3, Kirjatähe kammitsas 1977
4, Lucimus Maria Underist. 1981

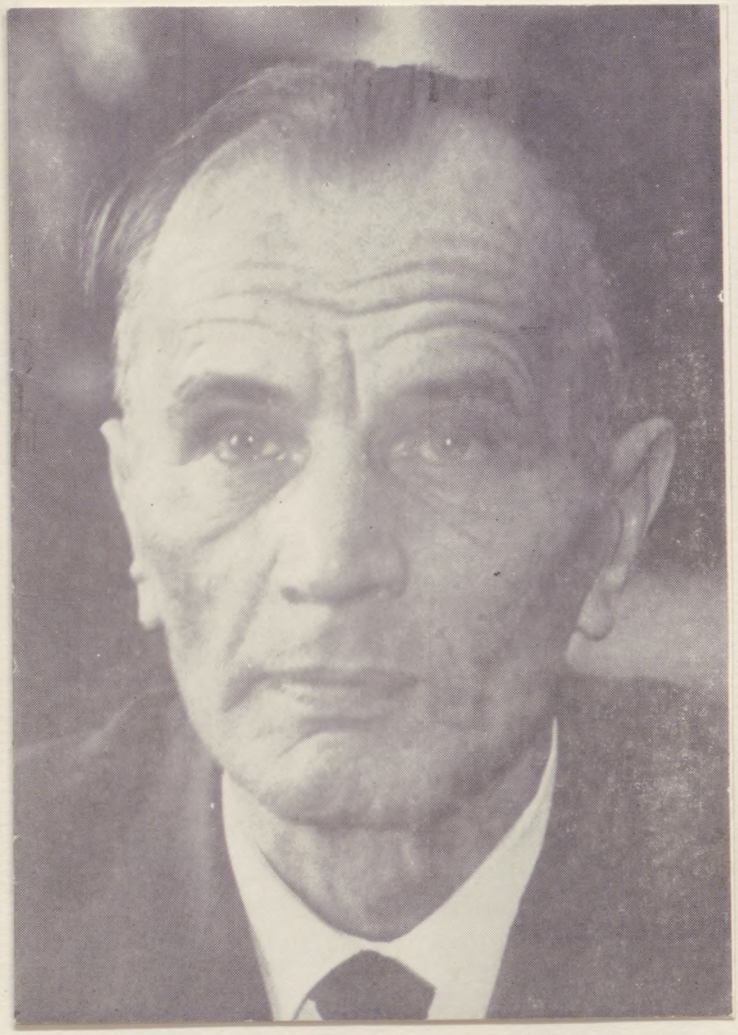

38

FK9922-59

Paul Rummo 1981. a.

PAUL RUMMO 75

14. juuli 1984 Kehtna-Järva

47

47a

Lp. Leilda Kesa

Palume Teid osa võtta
laupäeval, 14. juulil 1984. a. kell 15
Eesti NSV teenelise kunstitegelase

PAUL RUMMO

75. sünniaastapäevale pühendatud
mälestustahvli avamisest tema sünnikodus
Kehtnas Järva talus.

Mahtra Talurahvamuuseum
Kehtna näidissovhoostehnikum

38

FK 9922-59

Paul Rummo 1981. a.

PAUL RUMMO 75

14. juuli 1984 Kehtna-Järva

Paul Rummo mälestustahvli avamisest tema sünnimaja seinale Kehtnas 14.07.-84.a.

Käisime Tallinna Õpetajate Seminari 9. lennu nimel (Hilda Neimann, Hella Mellas, Elfriede Puste, Alice Poomann, ja Elmi Rank) 14. juulil 1984. a. Paul Rummo, kes kuulus meie klassi, mälestus-nimetahvli avamisel Kehtna järval. Nimetahvel avati Pauli 75. a. sünnipäeval.

Ilm oli suviselt soe, aga õhtvardas vihmaga.

Tallinnast sõitsime Kehtnasse autobussiga. Kohal oli palju külalisi ja kohalikke. Pidulikku koosoleku korraldajaks oli Kehtna sovhoos-tehnikum.

Aktuse avas EKP Rapla rajooni esimene sekretär, rõhutades oma kõnes varalahkunud kirjaniku suurnavat osa eesti kirjanduses ja kultuurielus.

Aktuse-kõne pidas kirjanik Ralf Parve, kes kõnelus suure

südamlikkusega lahkumud sõbrast ja kolleegist.

P. Rummo luules deklameerisid tehnikumi õpilased ja projektor viis lärm. Mis meile väga meeldis, oli, et P. Rummo poeemi „Jaak ja taat" Jaagu prototüüp Jaak ise, esitas poeemi – nüüd juba täiskasvanud noormees, näitleja.

Meie meelest oleks soovinud ette kanda ka tervest poeemist – „Alfred ja Anna", kuna Anna prototüüp – Anna Järv – oli meiega kaasas. Esitatava katkendi valikut oleks saanud hästi siduda kaasasajaga. Pealegi on Anna Järv hea deklamaator.

Kodu-uurijate nimel kõneles Endel Laul. Paul ali suur kodukoha patrioot ja selle kultuurisaavutuste jäädvustaja.

Mälestustega oma klassivennast IX klennust esines Hilda Neimann-Kesa. Kõneleja meenutas Tall. Õpet. Semin. aega, kui õpiti kaas taastat ja nendest idealidest, mis andis seminar kaasa oma lõpetajatele.

P. Rummot olid tulnud meenutama tema lähedased sõbrad sõjapäevilt (P. Unsmaa, F. Eisen, E. Kapp ...), kirjanikud (R. Parve, L. Promet, N. Andresen, E-P. Rummo, D. Vaarandi, K. Meribaas), helilooja d (G. Ernesaks, V. Tormis) ja palju, palju tema talendi austajaid. K. Trd.

Vanas Kehtna koolimajas, kus kunagi õppis P. Rummo, oli kujundatud näitus lahkunu teostest, fotodest, perekonna sugupuust ja paljust huvitavast.

Kõik vaadatu jättis südamesse sooja tunde ja sõrendas veendumust, et meie klassivend liiga varustas siit lahkumisega. Ta oleks meie kirjanduspõllul võinud teha kaua ja head tööd. Tal oli selleks võimeid, oskusi ja tahet.

Tallinnas 1984. a.

Kesa

[Hilda Kesa]

Linda Saalvere

Jaani tütar, sünd. 1909. a. Kuusa vallas Harjumaal, abielus Kiil.

Oli tagasihoidliku käitumisega, püüdlik ja kohusetundeid täitev. Oli oma klassis targem tüdruk. Töötas õpetajana Harjumaal mitmes koolis asetäitjana ja mittetäisarv-tundidega. Püsiva koha sai Haljavas. Sattus konflikti rajooni haridusosakonnaga ja oli sunnitud koolitöölt lahkuma.

FK 9922-40

39

Oli abielus lihtsa juhutöölisega, kes perekonda vaevalt majandas. Perekonna ülalpidajaks oli Linda. Peres oli 2 last. Linda kooliõitsengus ümber. Õppis iseseisvalt selgeks vene keele, lõpetas raamatupidamise kursused ja töötas haigla raamatupidajana (ning majandajana).

Juri Raasikul.

Leida Sarjas

Johannese tüt., abielus Hein, sünd. 1908. a. Pärit Järvamaalt.

Temas ilmnes otsekui eneseületamine igapäevastes koolinõudmiste täitmises. Töötas Järvamaal, piiremat aega Lüganuse koolis, algul õpetajana, pärast direktorina. Tema tööga oldi rahul. Tema abikaas täötab Pälsoni nimel, sovhoosis. Peres on 2 last, mõlematel on kirgtaredus.

Praegu elab Lüganuses.

FK9922-41 40

Elvine Tõlpus

Rubeni tüt., sünd. 1907. a. Pärit Virumaalt. Tuli meile õppima V klassi.

Oli albiinolik blondiin, vaikne ja uje. Omas matseda ja heakõlalise sopranit.

Kuuldavasti läks eme Puna-armee naasmist ENSV-st USA-sse 1944. a.

FK9922-42 41

Annete Suga

Klustase tüt., sünd. 1911. aastal, pärit Tallinnast. Oli hea õppeedukusega. Omas hea huumori-meele, oli sõbralik ja seltsiv. Õpetajana ei töötanud. Astus Tartu Ülikooli, kus õppis farmatseutikus. Töötas maa-apteekides ja Tallinnas. Enne Puna-armee naasmist evakueerus USA-sse. Seal ta varsti haigestus ja sai südame-operatsioonit, lõikuslaual.

42

FK9922-43

Annete Suga ja
Ilse Rammo

43

FK 9922-44

Rosalie Krüüva
Kaljusaar

Linda Aksberg
Lelle

Lilli Raud
Leppmets

Hilda Heinmann
Kera

Linda Laalverk
Kiil

11. I 1925. a.
I kl.

Marta Külaots
Randkõla

1925, 11. jaan.
Tallinna Õpetajate Seminari õpilasi I a klassist (IX lend)

44

FK 9922-45

III A klassi kartuliõhtt seminari aias
1927
? 1926. a. Õpet. Ass.

45

FK9922-46

Tallinna Õpetajate Seminari II a klassi õpilased (IX lend)

46

FK9922-47

Tallinna Õpetajate Seminari õpilased
1928. a IV a kl. (IX) lend.

Foto lk. 25.

Valter Sturm Ed. Loomann Paul Rummo Alfred Kauber Otto Kolts Viktor Kuriks

Elmar Laurimann Helmer Aveson Johannes Liebricht Elmar Süimann Osvald Tammeald Th. Blöxmann

Linda Saalverk Rosalie Kriiva Aino Leht Helda Naimann Anette Suga Heinrich Heinrichson Marta Külaots Salme Rennit Ilse Rammo

Lilli Raud Leida Sarjas Elviine Kaalep Vaike Kaldma Hermine Rist Leena Jliis Linda Arosberg

Foto lk. 25.

Helda Naimann Th. Blöxmann Rosalie Kriiva Helmer Aveson Aino Leht Otto Kolts Linda Saalverk

Salme Rennit Elmar Laurimann Asta Proosa Valter Sturm Elviine Kaalep Alfred Kauber Hermine Rist

Heinrich Heinrichson Leena Jliis Paul Rummo Leida Sarjas Viktor Kuriks Marta Külaots Elmar Süimann

Vaike Kaldma Ilse Rammo Linda Jürisson Lilli Raud

1928. IV[a] kl.

Foto Parikas 1926.

57

47

FK9922-48

Elviine Kaalep, Alfr. Kaubes, Marta Külaots, Elmar Laurimaan, Salme Rennit, Osvald Tamwald
Elmar Siimaan, Leida Sarjas, Th. Blokmann, Linda Ansberg
Rosalie Kriiva, Aino Lehtmets, Helmer Avesson, Linda Saalverk, Paul Rummo, Hilda Neimann, Ed. Loomann, Hermine Rist, Heinrich Hainrichson, Ilse Rammo, Joh. Liebricht, Otto Kolts
Lilli Raud, Valter Sturm, Vaine Kalkun, Viktor Kurics, Anette Suga, Leeni Hiis

1926.a.
Tallinna Õpetajate Seminari IIa klassi õpilased (IX lend)

57a

vasemalt

1. rida Lilli Raud, Valter Sturm, Vaine Kalkun, Viktor Kurins, Anette Suga, Leeni Hiis,

2. rida Aino Lehtmets, Helmer Avesson, Paul Rummo, Hilda Neimann, Ed. Loomann, Hermine Rist, Heinrich ~~Hleimichson~~ Hendrikson, Ilse Rammo, Joh. Liebricht, Otto Kolts.

3. rida Rosalie Kriiva, Linda Saalverk, Elmar Siimann, Leida Sarjas, Th. Blokmann, Linda Ansberg,

4. rida Elviine Kaalep, Alfred Kaubes, Marta Külaots, Elmar Laurimann, Salme Rennit, Osvald Tamwald

Tallinna Õpetajate Seminari II a kl õpilased (IX lend)
1926. a

58

48

FK 7922-49

Heinrich Heinrichson · Elviine Leo Tõlpus Ehtlaad · Linda Arsberg · Rosalie Krüva · Elviine Kaarep · Leida Sarjas · Arno Lehtmaa · Linda Sadvera · Salme Remait · Marta Kübarts · Paul Rummo · Ilse Rummo · Theodor Blokmann · Leida Pärs · Vaike Kalkera · Hermine Rist · Helmer Arenson · Amanda Pall · Linda Jürisson · Lilli Rand · Viktor Kuriks · Asta Thomas · Hilda Nõmmsaa · Valter Sturm

1929. a. kevadel, seminari koolimaja taga aias.
Tallinna Õpetajate Seminari (Tall. Pedagoogiumi) V a kl. (IX lend)

FK9922-50 49

Helmer Elmar Valter
Arvesson Lavrimann Sturm

Hermine Linda Tiita Hilda Ilse Elvine Leo Aino Paul Salme
Rist Jürisson Fromm Neimann Raamo Kaalep Ehelaid Lehtla Leena Hüs Anette Saga Ruumo Rennit

Amanda Rosalie Linda Leida Lilli Amanda Theodor Marta Vaike Heinrich
Pall Krüüva Saalverk Sarjas Raud Pall Blomimann Kükaits Kaljuvee Heinrichson

Linda Õp. Elfriede Dir. August Viktor
Arksberg Pärnets Kuiks Kuriks

1929. a. kevadel.
Tallinna Õpetajate Seminari (Tallinna Pedagoogiumis) V a kl. (IX lend)

Tallinna Õpetajate Seminari
IX lennu lõpetajate nimekiri 1930. a.
B kl.

1. Aanja, Salme Oskari tr. s. 1910. a.
Narvas, abielus Trepp.
2. Baumann, Vilhelm Aleksandri p. s. Tallinnas
1910. a. (Eestistas Raidla)
3. Bernhard, Artur Villemi p. s. 1908. a.
Pärnumaal, Hiljem Nurmeots
4. Korsen, Kaarel Villemi p. s. 1906. a.
Harku vallas. Harjumaal.
5. Kreek, Aino Augusti tr. s. 1909. a.
Tallinnas.
6. Kuurberg, Richard Johannese p. s 1909. a.
Haljavas Harjumaal.
7. Laar, Lydia Jaani tr. s. 1909. a.
Tallinnas. Abielus Joa.
8. Laisaar, Henriette, Jaani tr. s. 1899. a.
Paides.
9. Lemberg, Irene Gustavi tr. s. 1908. a.
Läänemaal
10. Liuberg, Heinard Antoni p. s. 1910. a.
Haljavas. Hiljem Liivik
11. Looman, Eduard Adu p. s. 1910. a.
Viljandimaal. Hiljem Loo.
12. Ludvig, Marie Mardi t. s. 1899. a.
Tallinnas. Abielus Loonde

13. Melles, Hella Hansu t. s. 1909.
Kloostri vallas. Abielus Jõerand.
14. Märtin, Jaan Juhani p. s. 1909. a.
Viljandimaal.
15. Oja, Rudolf Jaani p. s. 1908. a.
Tallinnas.
16. Ploona, Elli Juliuse tr. s. 1910. a.
Riias. Abielus Harju
17. Pooman, Alice Hansu tr. s. 1910. a.
Tallinnas.
18. Puuste, Elfriede Johannese tr. s. 1910. a.
Tallinnas. Abielus Lustig, hiljem Orumaa, Elvi
19. Rank, Elmerine Jüri tr. s. 1909. a.
Keilas. Abielus Hakk, Elmi
20. Regi, Miralda Priidu tr. s. 1910. a.
Tallinnas. Abielus Prääts
21. Reinik, Annette Otto tr. s. 1907. a.
Viljandimaal.
22. Riivik, Hilda Mihkli tr. s. 1907. a.
Võrumaal. Abielus Õunapuu.
23. Roos, Erna Otto tr. s. 1910. a.
Tallinnas. Abielus Konsap.
24. Rosenbaum, Alfred Jaani p. s. 1906. a.
Harjumaal. Hiljem Rannus, Albert
25. Rüüson Herbert, Jaani p. s. 1909. a.
Tallinnas. Hiljem Ruus, Aarne.

26. Salomon, Linda Jakobi tr. s. 1909. a. Tallinnas. Hiljem Saarna.
27. Sepp, Olga Antoni t. s. 1910. a. Tallinnas. Abielus Kotkas.
28. Steinberg, Amanda Mardi tr. s. 1910. a. Järvamaal. Abielus Oja.
29. Treier, Hilda Jüri t. s. 1910. a. Tallinnas. Abielus Känno.
30. Vedeman, Elmar Matsi p. s. 1909. a. Harjumaal. Hiljem Teetamm, Elmo

Tallinna Õpetajate Seminari
IV b klass 21. V 1926. aastal.

50

FK 9922-57

Esimeses reas Amanda Steinberg, Elfriede Puste, Hilda Treier, Erna Roos, klassijuhataja Ellen Nikiforoff, Linda Salomon, Miralda Berjelbaum, Erika Zipper, Hella Melles. Teises reas Richard Luurberg, Herbert Rüütson, Olga Sepp, Elmar Tedemann, Alice Poomann, Salme Tanja, Aino Kreek, Elli Ploom, Jaan Märtin. Kolmandas reas Vilhelm Baumann, Rudolf Oja, Artur Bernhard, Elmerine Rank, Oswald Tanvald.

Tallinna Õpetajate Seminari IX lenne B klassi iseloomustus.

1924. a. kevadel sooritanud sisseastumise eksami Tallinna Õpetajate Seminari, jäin konkursi alusel kandidaadiks sügisel avatavasse klassi. Pidime kooli saama juhul, kui haridusministeerium lubab avada ka paralleelklassi.

Ei usaldanud ministeeriumi otsust ootama jääda ja sooritasin eksami ka Tallinna 1. Tütarlaste Gümnaasiumi. Käisin kolm-neli päeva viimati mainitud kooliski. Siis saatis seminari direktor Hans Roos mulle sõna, et olen seminari õpilaseks vastu võetud.

Saabusin kooli hiljem, seetõttu puuduvad muljed kooli esimesest päevast. Istusin pikkade patsidega blondpäise tütarlapse Olga Sepa kõrvale viimasesse pinki.

Eksamipäevilt olid jäänud meelde Miralda Regi, Erna Roos, Alice Poomann, kes istus matemaatika kirjalikul

eksamil minu taga.

Paistsid silma kaks pikkade patsidega kena välimusega tüdarlast Hilda Treier ja Elfriede Puste, hea klaverimängija pikakasvuline Erika Kipper ja ülivallatu Salme Sappar. Paar päeva hiljem suundati kaks tüdarlast paralleelklassi, meile tulid sealt kaks väikesekasvulist põlvpüksstega poissi Heinart Liuberg ja Richard Kuurberg. Seega oli klassis 16 tüdarlast, väljaspoolt Tallinna ainult 4. Poisse oli 15, neist Tallinnast 5. Klass oli rahulik, kärarikas. Eriti andis klassile ilme Salme Sapar, leiutades võimatuid ja võimalikke ülesandeid.

Koolis oli kabinetisüsteem, seetõttu puudus oma klassiruum ja oma klassi tunne. Klassijuhataja oli inglise keele õpetaja Ellen Nikiforoff.

Teisel poolaastal tuli uueks direktoriks August Kuks, kes pooldas algkooli-õpetajate ettevalmistamiseks pedagoogiume. Me jäime Tallinna Õpetajate Seminari viimaseks (9.) lennuks. Kadus kabinetisüsteem. Seminari klassid

viidi nr. 31 majja. Jäime võõraslapse ossa.

20.05. 1925. I kl. 559.

51

FK 9922-52

Üleralt: Olga Sepp, Aino Kreek, Alice Poomann, Salme Aanja, Jakob Kuurberg, Linda Veinmann, Elli Ploom, Elmerine Rank, Hilda Treier, II rida: Miralda Regi, Salme Mooser, Erika Kipper, Herbert Rüütson, Hella Melles, Elfriede Puste, ees: Miralda Berjelbaum, Erna Roos, Salme Sapar.

Teise klassi lõpul oli suur jäätäispäev: pidid lahkuma 6 poissi ja 2 tüdarlast, nende seas ka väike võrukael Salme Sapar.

Olime jõeidnied torni ja tungi ikka – enese otsimise, käärimise ja leidmise ikka. Olime rahutud, isemeelsed, vahel ülivallatud, vahel nukrad. Lõpuks

kujunes välja väga soliidne ja meeldiv klass, nagu käsitööõpetaja Aurelie Soo neid iseloomustas

Veel oli meie klassis „rahvaste rändamist." Kolmandast kuni kuuenda klassini lahkusid 3 poissi ja kaks tüdarlast, nende seas ka meie klaveriõpetaja Erika Kipper. Üks tüdarlaps suri (Miralda Berjelbaum). Juurde tulid 5 poissi, nende seas Jaan Märtin, kes õppis konservatooriumis trompetit ja Kaarel Korsen, kellest sai kirjanik. Tema oli kaheksanda lennu poiss, oli viibinud aasta sanatooriumis ja tuli meie klassis õppimist jätkama. Ta sulas kohe klassikollektiivi.

Tema loodud ja lavastatud jõulumüsteeriumi esitasime koos paralleelklassi õpilastega V ja VI klassi kooli jõulupuul. Tema ettevõtmisel esinesime Harkus peol, kus kogu eeskava oli meie poolt. Ta kirjutas ka näidendi „Hamor ja abituerium," mille lavastamise direktor ära keelas.

Me olime suured laulusõbrad. Mäletan juhtumeid, kus me rühmiti koos olles kogu laulupeo noodiraamatu

algusest lõpuni läbi laulsime.

Me laulsime hilisõhtutel läbi telefoni endisele direktorile Hans Roosile.

Talveti töötades koolidiias kasvuhoones mängisime rahel ooperit, s.o. laulsime kõik, mida tahtsime üksteisele öelda. Õpetaja tõs ainult muigas.

Unustamatuks on jäänud ka retked Kalarannast paatidega merele. Juba minek oli lõbus: läksime hanereas, käsklusi andis üks poistest. Eks nii mõnigi vanem inimene vangutas pead, et kiäll see noorsugu on rikkuetud. Meie aga olime nii õnnelikud ja merelgi kõlas meie reibas laul.

Me vist ei märganud, et õpetajad seda tähele panid, kuid õpetaja Mihkel Välbe mainis oma kõnes lõpuõhtul, et laul nendest ruumidest nüüd kaob. Väga tihedaks sõpruseks olid liitnud need kuus aastat meid, lahkuda oli isegi kurb.

Kuna kuuendasse klassi tuleid juur-de kaks õpetajat, kes taotlesid kutset, oli lõpetajaid kokku 30, neist noor-mehi 11.

Suure tänutundega mõtlen tagasi kõigile õpetajaile. Meie klassijuhatajale Ellen Nikiforoffile, kes praegu alati kellaga klassi tuli. Kelle tundides kergemalt hingasime, kui ta oli küsimise lõpetanud ja hakkas uut ainet seletama.

Saksa keele õpetajale Amalie Kotkale, kes oma tunni lõpul laskis õpilast Ervika Kipperit klaverit mängida ja neda me siis hardalt kuulasime.

Geograafia õpetajale Jakob Kentsile, kes kunagi oma rahu ei kaotanud. Ka siis, kui me väga vallatuks läksime, rahulikult mainis, et meie õpilased kord meile kätte maksavad.

Muusika õpetajale Johannes Hellilale, kes õpetas meid laulma, andis tugeva teoreetilise aluse ja võimaldas meil minna teater „Estoniasse" muusikalavastuste peaproovile.

Ajaloo õpetajale Mihkel Välbele, kes meisterlikult käsitles oma ainet ja kelle tunnid olid väga huvitavad.

Meenutan kõiki õpetajaid, tänan, et nad julgesid tulla sellesse rahutusse klassi ja kasvatasid meid inimesteks, kes täökate sipelgatena hoidsid kõrgel Tallinna Õpetajate Seminari nime.

Tallinnas 27. märtsil 1984.a. Hella Jõerand

Henrik Hasamaa meenutab:

Salme Hanja. Koolipõlves edasijõudnud pianist. Tema helid nõidusid kuulama.

Vilhelm Baumann. Koolipõlves treenis võimlemist ja akrobaatikat, näiteks viskas kahekordse salto. Temast on neelde jäänud sportlik kuju, peaaegu alati lahtise kraega spordiplussiga. Indianapolises kuuldavasti on ta üheks tööalaks jõulukuuskede kasvatamine.

Hella Melles. Koolipõlvest meenutan ta silmi, mis sellel juhul, kui silmad olevat hinge peegel, need väljendasid hinge valu, mida ei saa väigistada. Oli pikk, paendur ja elavaloomuline, selsoodumusega pärastisele teatrikunstile.

Oli hiljem eesti keele grammatika õpperaamatu kaasautor järgmiselt:

V kl. - häälikuõpetus
VI kl. - tuletusliited, liitsõnad, kokku- ja lahkukirjutamine

Praegu Pelgulinna Haiglas liftitööline.

Jaan Märtin. Mustade negriidselt käharate juustega. Õarjutas kogu vaba aja trompetimängu, 1944.a. emigreerus Kanadasse, kus töötas edasi muusikuna ja muusikaõpikute autorina.

Alice Toomann. Jättis koolipõlves mulje koolinõuete hoolsast täitmisest, kalduvusest nähtuste analüüsimisel enda jaoks.

Elmar Vedumann. Jäänepandavalt stabiilse suhtumise-laadiga koolipõlvest tänaseni.

Elulood:

Salme Tanja, Oskari tütar, abielus Täpp, sündinud 1910. a. Narvas. Töötas õpetajana Tallinnas, haigestus ja suri 1960. aastal. Maetud Rahumäel.

52

FK9922-53

53

FK9922-54

Vilhelm Baumann, hiljem Raidla, Aleksandri poeg, sündinud 1910. a. Tallinnas. Töötas õpetajana Kose-Uuemõisa lastekodus. 1944. a. lahkus Eestist. Elab praegu USA-s Indianapolis.

Artur Bernhardt Villemi p., hiljem Nurmeots, sünd. 1908. a. Pärnumaal Tali l. Oli Kikerpera algkooli juhataja. 1944. a. siirdus Lääne-Saksamaale, kust edasi läks USA-sse, Indianapolisse. 1974. a. külastas kodumaad ja kohtus kooliaastastega. Kavatses järgneval aastal uuesti Eestisse tulla, kuid seni südameataki tagajärjel 18. V 1976. a. On maetud Indianapolis.

54

FK9922-55

55

FK9922-56

Kaarel Korsen Villemi p., sünd. 1906. a. Harjumaal Harku vallas. Oli algkooliõpetaja, siis töötas Raadio Ringhäälingus ja hiljem Raamatupalatis. Töö kõrval

tegeles ilukirjandusega. Tema luuletused levisid rahva hulgas, mitmed neist on viisistatud. Kirjutas ka lasteraamatuid, lühijutte ja kuuldemänge. Oli kodukunrija. Suri 13.03-80. südameataki tagajärjel. Maetud Metsakalmistule.

Aino Kreek, augusti tütar, s. 1909. a. Tallinnas. Õpiellus ja areus elama Kuressaarde. Sõja ajal siirdus Lääne-Saksamaale ja sealt USA-sse.

56

FK 7922-57

Richard Kuurberg Johannese poeg, hiljem Kuurme, sünd. 1909.a. Harjumaal Haljavas. Töötas mitmes Harjumaa koolis, viimaseks Leesi algkooli juhatajana 1941. represseeriti ja saadeti asumisele, kus suri.

57

FK 9922-57

58

FK 9922-59

Lydia Laar, jaani tütar, abielus Joa, sünd. 1909.a. Tallinnas. Tuli seminari V klassi pärale keskkooli lõpetamise õpetajakutse taotlemiseks. Töötas lasteaia juhatajana Tallinnas. Elab Tallinnas.

Heinriette Laisaar Jaani t., sünd. 1899. a. Paides. Lõetles 10-aastase õpetajatöö jõrel Tall. Õpet. Seminaris õpetajaksetset. Hiljem töötas Paides võimlemisõpetajana.

Irene Lemberg Gustavi t., s. 1908. a. Läänemaal Noarootsis, vaheneselt rootslane. Peale keskkooli lõpetamise tuli seminari V klassi õpetajaksetse saamiseks. Abiellus kohalikue pastoriga ja evakueerus perekonnaga Rootsi.

Heinart Liuberg Antoni poeg, hiljem Liivik, sünd. 1910. a. Harjumaal Haljavas. Oli õpetajaks Harjumaa koolides. 1941. a. mobiliseeriti Punaarmeesse. Langes Velikije-Luki juures võitluses Kodumaa eest.

59

FK 9922 - 60

60

FK 9922 - 61

Eduard Loomann Aadu poeg, hiljem Loo, sünd. 1910.a. Viljandimaal Tõõtas ~~Viljandimaal~~ Järvamaal õpetajana ja koorijuhina. Evakueerus 1944.a. Kanadasse.

61 FK9922-62

FK9922-63 62

Hella Melles Hansu t., abielus Jõerand, sünd. 1909.a. Harjumaal Kloostri vallas. Tõõtas õpetajana Harjumaal ja pärast sõda Tallinnas 15. ja 1. Keskkoolis eesti keele õpetajana. Oli eesti keele õpikute kaasautor. 1964.a. siirdus pensionile. Hiljem töötab haiglas.

Marie Ludvig Mardi t., hiljem Loende. Tõõtas Harjumaal ja Tallinnas õpetajana ja oli sõja ajal vanadekodu juhatajana Soholas. Sündinud 1899.a. Tallinnas.

Jaan Märtin Juhani p., s. 1909.a. Väljandimaal Suislepas. Tuliseminari III klassi, õppides samal ajal Tallinna Konservatooriumis trombetimängu. Tegeles hiljem muusika alal. 1944.a. läks Kanadasse.

63

FK9922-64

64

FK9922-65

Rudolf Oja Jaani p., sünd. 1908.a. Tallinnas. Tööstas ja töötab lauluõpetajana 1932.a. sügisest Keila 1. Keskkoolis. Õppis Tallinna Konservatooriumis dirigeerimist. On olnud mitmete kohalike ja rajooni laulupidude üldjuht. Tegeleb praegugi koorijuhina Keilas ja Tallinnas („Raudam"). Tema teeneid on hinnatud: ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga, teeneline õpetaja, kultuuritöö eestvedaja ja veel mitmeid aukirju. On koha peal populaarne ja lugupeetud isik. Lõpetas Tallinna Konservatooriumis 3 kursust.

Elli Ploom Juliuse t., abielus Harju, sünd. 1910.a. Riias. Lõpetas kooli cum laude. Oli õpetajaks Paides ja Võrumaal. 1944.a. lahkus lastega Eestist Lääne-Saksamaale ja sealt Ameerika Ühendriikidesse. Elab New-Yorkis.

65

FK9922-66

66

FK9922-67

Alice Poomann Hansu t., sünd. 1910.a. Tallinnas. Lõpetas kooli cum laude. Oli Harjumaal mitmes koolis asetäitjaks õpetajaks ja hiljem pikka aega õpetajaks Alu algkoolis. Alates 1951.a. töötas õpetajana Tallinna 26. ja siis 24. Keskkoolis. 1973. aastast pensionär. Töötas kaua.

67

FK 9922-68

68

FK 9922-69

Elfriede Puste Johannese t., abielus Lustig, hiljem Elvi Oruma, sünd. 1910. a. Tallinnas. Oli õpetajaks Järvakandi ja direktoriks Inglise koolis. Läks pensionile 1965. a. Töötas kohusetiendega. Õpetajakutse taotlis koos Tall. Pedagoogiinstituudi lõpetamisega ja omandas sellega lõpetamata kõrgema hariduse. Elab Tallinnas.

Elmerine Rank Jüri t., abielus Elmi Hakk, s. 1909. a. Harjumaal Keila vallas. Töötas Harjumaal Kolgas algkoolis 10 aastat ja 1943. a. sügisest Tallinna 20. Keskkoolis 25 aastat kuni 1968. a. Läks pensionile. 1962. aastast teeneline õpetaja. Elab Tallinnas.

Miralda Regi Prüdu t., abielus Prääts, sünd. 1910. a. Tallinnas. Algul töötas Harjumaa koolides õpetaja asetäitjana, hiljem oli koos mehega õpetajaks Järvamaal. Sõja alguses läks mees hävituspataljonija Miralda evakueerus koos lastega tagalasse. Mees hukkus sõjas parašüütistina. Miralda töötas tagalas eesti koolis õpetajana. Naasnud 1944. a. kodumaale, töötas ta mitmetel juhtivatel kohtadel EKP Keskkomitee liinis. Lõpetas kaugõppes Tallinna Pedagoogilise Instituudi ajaloo fakulteedi. Hiljem töötas kirjastuses õpikute osakonna juhatajana, nust siirdus pensionile. On teinud tõlketöid. Vabariikliku tähtsusega personaalpensionär.

69 FK 9922 - 70

70 FK 9922 - 71

Hnetta Reinik Otto t., s. 1907. a. Viljandimaal. Edaspidisest elukäigust pole andmeid.

71 FK9922-72

72 FK9922-73

Hilda Riivik Mihkli t., abielus Õunapuu, sünd. 1907. a. Võrumaal. Töötas õpetajana Märjamaal.

Erna Roos Otto t., abielus Konsap. s. 1910. Kuna püsivat õpetajakohta ei saanud, astus ta 1932. a. sügisel Tartu Ülikooli arstiteaduskonda, mille lõpetas 1941. a. Selle järel asus tööle Tallinna Keskhaiglasse, kus töötas günekoloogina pensionile minekuni 1980. a. Põhitöö" kõrval töötas pikka aega Tallinna Meditsiinilises Koolis. Oma töövalal arstina saavutas ta suure lugupidamise ja populaarsuse.

Herbert Rüüsan Jaani p., hiljem Harne Rüüs, s. 1909. a. Tallinnas. Juba kooliajal huvitus näitlejatööst ja esines „Töölisteatris." Oli oma hingelt rohkem näitleja kui pedagoog. 1941. a. lõpetas Riikliku Lavakunsti Kooli. Töötas Tallinna Riiklikus Draamateatris ja „Noorsooteatris" näitleja ja näitejuhina. 1952.–1968. a. oli Eesti Raadios režissöör, tegutsenud ka lavakõne õppejõuna. ENSV teeneline kunstitegelane 1967. aastast.

Koolikaaslastega olid tal soojad suhted. Teda tabas raske haigus, mis nukutas ta parimas loomingueas. Kaotas gangreeni tõttu jala ja suri 7. dets. 1968. a. On naetud Metsakalmistule näitlejate osakonda. Oli hea sõber ja seltsimees!

73

FK 9922-74

Alfred Rosenbaum Jaani p., hiljem Albert Rannus, s. 1906. a. Harjumaal. Olles aega teenimas kaitseväes, jäi ta oma klassist terve aasta maha ja lõpetas 9. lennuga koos. Töötas Harjumaal Kohilas ja hiljem Tallinna koolides käsitööõpetajana. Sai insarkti 12. I 1984. a., maetud Rahumäel.

Linda Salomon Jakobi t., hiljem Saarna. Tuli seminari III klassi. Oli õpetajaks Saaremaal ja hiljem Tallinnas, kus ta Tallinna 8. Koolist siirdus ENSV Haridusministeeriumi rahandusosakonda. Nüüd pensionil ja elab Tallinnas. Suremise aeg 1984. a.

74

75

FK9922-75

FK 9922-76

Olga Sepp Antoni t., abielus Kotkas, sünd. 1910.a. Tallinnas. Oli algul kaks aastat lastepäevakodu juhataja Tapal ja Nõmmel, siis Tallinnas asendus-õpetaja ja hiljem 1935.-1942.a. Tallinna II Alg kooli õpetaja. Tekkis tööpaus seoses abiellumise ja lapse kasvatamisega. 1947.a. asus taas koolitööle Tallinna 17. Keskkoolis ja 14 aastapärast Tallinna 46. Keskkoolis matemaatika-füüsika õpetajana. 1966.a. siirdus pensionile. Tema tööd on hinnatud ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga ja mitmete aukirjadega Haridusministeeriumilt, A/ü komiteelt, ELKNÜ Linnakomiteelt, Eesti Punase Risti seltsilt ja muidugi koolide direktorite kiitused töövraamatus. Elab Tallinnas ja kasvatab lapselapsi.

46

77

FK9922-78

78

FK9922-79

Amanda Steinberg Mardi tüt., abielus Oja, sünd. 1910. a. Jõeraamaal. Tüli seminari kolmandasse klassi. Oli õpetajatööl 5 aastat, siis mehe haigeuse tõttu kodune. 1949. a. õppis raamatupidamise kursustel ja määrati kolhoosi raamatupidajaks, kuhu jäi 18-ks aastaks 1966. a. pensionilemineku-ni. Saab kolhoosipensioni ja elab Viljandis.

Hilda Treier Jüri t., abielus Känno, Peale asjatuid tööotsinguid mandril, sür-dus Saaremaale, kus oli Kaali ja Kihel-konna algkoolis õpetajaks, kuni 1944. a. sügisel evakueerus koos perekonnaga Rootsi. Sünd. 1910. a. Tallinnas.

79

FK9922-80

Elmar Vedemann, Matsi p., hiljem Elmo Veetamm, sünd. 1909. a. Harjumaal Järvakandis. Tõötas Järvakandi ja Ohtu koolides. Kutsuti mobilisatsiooniga Punaarmeisse ja Suure Isamaasõja lõppedes tuli tagasi Ohtu kooli direktoriks. Depressiooni ajal suundus Pärnu rajooni Massiaru kooli direktoriks, kust ka siirdus pensionile. Direktorina oli tubli ja seadis juhitava kooli eeskujulikku korda. Elab praegu Sindis.

Tallinna Õpetajate Seminari IX lennu pärast-koolialgsetest ühisüritustest.

Autor - Hilda Kesa.

Kui me 1930.a. kevadel seminari lõpetasime, otsustasime, et koguneme iga 5 aasta möödudes ja meenutame, mida oleme saavutanud, mida kavatseme ja kuidas keegi elas. Otsustasime, et üritused viime läbi B kl-ga ühiselt.

Esimene kokkutulek oli 1935.a. Seltskondlikus Majas Ära tänaval. Olime kõik noored (25-aastased) ja banketi meeleolus, rõõmustusime nähes koolivendi. - õdesid. Midagi targemat pääle söömise ja tantsimise ei üritatud.

Järgmine kokkutulek oli Hella Mellese (Jäerand) perekonna kodus. Midagi kirjalikult ei jäädvustatud. Oli harulduselt tore ja armas — ning lahkuda hirmus kahju. Ütlesime Snelli-tiigi ääres. Õnneks tuli sinna tänavafotograaf. Suure mõnuga laskesime endid fotograafeerida.

80
FK 9922-81

Istuvad paremalt 1. rida: Hilda Neiman, Viktor Kuriks, Herbert Rüüsen.
2. rida: Erna Roas, Elmi Rank, Kaarel Korsen, Helga Melles.

81
FK 9922-82

Istuvad 1. reas paremalt: Helga Melles, Kaarel Korsen, Elmi Rank, Herbert Rüüsen
Erna Raos. Seisavad: Jaan Märtin ja Hilda Neimann, kaeraga Viktor Kuriks

Siis olid kokkutulekud „Tallinna" kohvikus, „Palace" ja „Du Nord" restoraanides. Kõigi mendeerimiste hinnaks oli nulla Melles-jõerand.

Põhjalikum kokkutulek organiseeriti 1970. a. 8. aug. – seminari 40. a. lõpetamise auks. Kokkutuldi Venetsian, 22 oma vanasse armsasse koolimajja. Millise elamus, kui aastakümnete möödumisel ja avasime oma kooli-ukse! Majas ali nüüd vene õppekeelega algkool.

Kokkutuleku kava:

Aktus-toimus saalis. 8. aug. 1970. a.

a, avamine – Neimann-Kesa
b, surmad koolikaaslaste mälestamine.

A-kl. 1, Linda Saalwerk
2, Teodor Blokman
3, Lea Ekeland
4, Elmar Lauriman
5, Annete Suga
6, Paul Martjak
7, Elmar Siiman – vaesem lahkunud.

B-kl. 8, Richard Kuusberg
9, Heinard Linberg
10, Salme Hanja
11, Herbert Rüüson

Nende mälestuseks deklameeris Hella Melles G. Suitsu „Surmaiga laul" 2 esimest salmi.

c, Tervituseks anti igale punane nelk – rahvusvahelise sõprus- ja lugupidamissümbol.
d, Peokõne – Hilda Neiman
e, Eelmiste lendude sõnavõtugd:
1, Alfred Lintsi – VIII lend
2, Orest Niinemäe (Baunthal) aiandusest
3, Aleksander Kippar – käsitööharust.
g) Lõppsõna: Paul Rummo ja Kaarel Kõrsen.
h) Ühislaul „Üks jõud."

Mitmesugust:
1, Aadresside kirjutamine
2) Järgmiste koosviibimiste initsiaatoriteks valiti Hella Melles ja Hilda Neimann
h) Ühine kohvilaud – kus igaüks kõrkes, mida tegi 40 aasta jooksul.
Peoperenaine oli Elvi Puste – Orumaa.
Kohvilaua korraldasid Hella Melles, Elfriede Puste, Elmi Ranz, Alice Poomann, Linda Järvisson, Olga Jeppe, Hilda Neimann ja Kaarel Kõrsen.

Kõsti ettevalmistatud oli ka 45. aastapäeva tähistamise koosviibimine 23. augustil 1975. a. Vene tän. nr. 22 majas. Oli
aktus:
1, Avamine – Hilda Neimann
2, Laekunute mälestamine. Kaarel Kõrsen

luges ise oma luuletuse „Lahkumisele".
Mälestasime
1, Asta Promm
2, Marta Külaots.
Tervituseks igale punane nelk.
3, Aktusekõne pidas Hilda Neimann.
Saadeti tervituskaardid oma õpetajatele:
1, Amalie Kotkas
2, Juhan Randsepp
3, Tuudor Vetik
Kaardid saadetiga välismaistele koolikaaslastele:
1, Artur Nurmeots
2, Helmer Avasalu
3, Lilli Raud
4) Elli Ploom
5, Villu Baumann.
Tervitus saadeti ka Rudolf Ojale, kes ise punadus, aga seoses laulupeoga kutsunstati teda ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi Aukirjaga.
Need kaks kokkutulekut olid eriti südamelähedased - toimusid need ju meie koolimajas - Vene tän. 22
„Põlv nõtkus, süda peksles erutusest
taas seminari lävel astudes - ja
jällenägemise rõõmust suurest,
kui lapsed, naerdes üksteist kohtudes".
väljendas Helmes Israel-Tungal viimsest kui astus üle Vene tän. 22 uksepiire. Seda tundsime ka meie.

50. aastapäeva jubeli-kokkutulek
17. sept. 1980. a. kaotas palju, sest me
ei saanud ruume Vene tään. Kolimajja.
Kaos olime Hilda Neimann-Kesa
korteris Mustamäel, Ehitajate tee 37-1
Koos oli 17 osavõtjat. Ruumi oli väike,
aga ära me mahtusime.

Lahkunutena mälestati
1) Lilli Raud-Leppmets
2) Amanda Pall-Allikajaka
3) Kaarel Karsen
4) Artur Bernhard-Nurmeots.

Iga osavõtja sai olümpiameelelise
postkaardi, kuhu kirjutasime oma
nimed. Laulsime palju - vanad
toredad seminariaegsed laulud!
Ja veel kui omased! Oli südam-
likkust, kokkukuuluvust ja ka
nukrust ning palju pealetükkivat
vanadust.

Teised kokkutulekud on mälus
tuhmunud. Olid ja need üldkasutata-
vates ruumides, kus puudus iseseis-
vus.

Kokkutulek 12. aug. 1976. a oli
väljaspool plaani. See toimus L. ja A.
Kipparite kodus, Koos 19 osavõtjat. Ystu-
sime peolaual ja olime jälle poisid ja
tüdrukud. Iga seminari vaim puhkitses
meis just nagu kunagi!

T.Ü.S. Kõigi Lendude I- IX lühime kokkutulek 16. juunil 1983.a. Vene tänav nr. 22 koolimajas.

Ürituse läbiviimiseks moodustati initsiatiivgrupp, kuhu kuulusid Kõigi Lendude esindajad.

I ja II lend Aleksei Ilves † 21.IV 1986.a.
III " Alice Viher
IV " Elise Pärnamägi
V " Ulvi Samm
VI " Linda Altorg
VII " Alma Kurve
VIII " Veera Reisner-Suurorg
IX " Hilda Kesa
II " Ene Lüvand † 1985.a.

82

Pärnamägi Samm Suurorg Rungi Ilves Kesa Altorg Lüvand Viher

FK 9622-83

Initsiatiivgruppi gruppi kuulusid veel Marta Rüngi III lennust ja Ene Liivand II lennust.

Grupp kooskõlastas korraldamise koha Vene tänava koolimaja ja aja. Seadis kokku peopäeva kava, korraldas peolaua „Viru" kohvikusse. IX lend Rudolf Oja juhatusel moodustas ansambli. Õppisime selgeks 2 laulu: „Kullane noorus" (Kullervo) ja „Mu kodu". Vaene Rudi Oja, kes oli arvamisel et laulame samuti nagu 53 aastat tagasi, nägi meiega kurja vaeva - aga me olime kõik visad...

Vilistlaste lauluansambel ja kandlemängijate ansambel Els Roode juhatusel.

TÕNU KALLE foto

Laule saatis Elts Roode keelpillide ansambel, kes hiljem esitas iseseisva kontserdi

Kava:

1, Avamine - Alice Viher
2, Deklamatsioon „Lahkumudele" Kaarel Karsen (ise oli juba surnud) esitas Hella Melles.
3, Ühislaul „Troost" Türnpuu.
4, Naisansambel R. Oja juhatusel „Kuulame noorus" ja „Mu kodu", saatis Elts Roode kelpsilide ansambel.
5, Kelpsilide ansambli kontsert.
6, Aktuse kõne - Aleksei Ilves.
7, Deklamatsioon „TÕS" Holmes Tungal autori esituses.
8, Lennuesindajate sõnavõtud:

I + II lend Ilves, Aleksei
III " Viher Alice
IV " Pärnamägi, Elise
V " Samm, Ulvi
VI " Altorg, Linda
VII " Kurve, Alma
VIII " Suurorg, Veera
IX " Kesa, Hilda

9, Lõppsõna - Ants Raidmets V. lend.
10, Ühislaul „Nii ajaratas ringi käib" Ernesaks
11, Pildistamine
12, Ühispeoland „Viru" kohvikus.

Aktusest võttis osa üle 100 kunagise seminaristi, peolaual 83.

Piisavuse suure kvoorumiga me polnud varem kohtunud. Algul nagu võõrastasime, aga hiljem tundsime endid seminaristidena – õpetajatena, kes nüüd vahetavad muljeid ja meenutavad ilusat möödunut.

IX lend, kes võttis osa kokkutulekust Tallinnas Vine tän. 22 16. juunil 1983. a.

83

FK 9922-84

1. rida vasakult: Albert Rannus, Elvi Oruma, Olga Kotkas, Hella Jõerand, Erna Kansaar, Hilda Kesa, Vaino Padur, Valter Tormis.

2. rida: Linda Saarna, Amanda Oja, Alice Pooman, Linda Taalma, Linda Kippar, Elmi Hakk, Rudolf Oja, Henrik Aasamaa, Elma Veetamm.

Lõpetuseks.

Kui 1930. a. Tallinna Õpetajate Seminar lõplikult suleti, oli see märgiks seminaride kõlbmatuks tunnistamisest, neid pidid asendama pedagoogiumid. Seminar valmistas 6-kl. koolile iga aine õpetajaid algkooli baasil. Seminari lõpetaja õppis üldse 12 aastat (algkool 6 a. ja seminar 6 a.)

Pedagoogium baseerus keskkoolile, millele pedagoogium (2 aastat). Seega õppis pedagoogiumi lõpetanu 13 aastat. (6 + 5 + 2 a.)

Pedagoogiumid valmistasid ette eriala õpetajad. Meiega koos õppisid meeskäsitöö- ja aianduse-eriala rühmad. Neist pidid saama õpetajad täienduskoolidele. Algkooli alamad klassid jäid kvalifitseeritud õpetajatest ilma.

Kui seminaristid kuue aasta jooksul süvenesid, et neist saavad õpetajad, kasvatajad, kes kasvatavad ka oma eeskujuga, siis pedagoogiumi lõpetajatel jäi aeg kahe aasta jooksul vähekseks.

Hoopis imelikuks kujunes olukord maa-algkoolides, kus klassikomplektide arv oli väike, töötasid liitklassid, üks õpetaja pidi andma

mitmeid eriala-tunde. Pedagoogiumi lõpetajad, toetudes oma eriharidusele, nõudsid oma eriaine tunde. 8-kl. kooli vanemate klasside tunnid tarifitseeriti kõrgema tariifiga.

Suure praktikaga seminaristid, kelle koolitööd inspektori poolt esile tõsteti, keda eeskujuks seati, pidid oma senistest tundidest loobuma; tundsid end solvunutena.

Et koolides klassivälistöönа tegutsevad mitmedringid (kirjandus, näite, rahvatantsu, laulu j.t.), mida pedagoogiumi lõpetajad tihti ei tahtnud juhendada, tuleb vanadel seminaristidel nendega tegelda. Koolides tuli sellel baasil sageli lahkarvamusi.

Õige varsti märgati koolireformis viga. Avati uuesti seminarid, ka Tallinnas.

Praegu tõõtavad seminaride asemel pedagoogilised koolid, mis baseeruvad 8-kl. põhjal. Pedagoolisele koolile järgneb pedagoogiline instituut, mis annab kõrghariduse, võrdne ülikooliga.

Näib, et õpetajate ettevalmistamine koolitöörs on võtnud õige suuna.

H. Kesa.

84

FK9922-85

Rootsis. Helmer Avesson-Avasalu,
õpetaja Amalie Kotkas-Krims.
ja Artur Bernhard-Nurmeots.

85

FK9922-86

Artur Nurmeots.

FK9922-87 86

Artur Nurmeots ja
Helmer Avasalu.

FK9922-88

87

Eskilstunas. Lilli Raud-Leppmets poja, tütre ja tütretütrega. 1968. a. dets.

Lilli Raud-Leppmets.

FK9922-89

88

FK9922-20

89

90

Eskilstunas. Lilli Raud-Leppmets poja ja tütretütrega.

FK9922-91